

Shop of Region

a vidék íze határok nélkül
grenzenloser Genuss vom Land

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

Shop of Region

Regionális termékek kínálatának elemzése Bécsben

A Shop of Region [ATHU154 számú] projekt az INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Programban, az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával valósul meg!

Tartalomjegyzék

1. A bécsi kínátelelemzés helye a Shop of Region projekten belül	3
1.1. A projekt ismertetése	3
1.2. A bécsi kínátelelemzés főbb tevékenységei.....	3
2. A kínátelelemzés célja és módszertana	4
2.1. A kínátelelemzés célja	4
2.2. A kínátelelemzés módszertana	4
3. Bécs, mint lehetséges Shop of Region bolt helyszín	5
3.1. Bécs a statisztikák tükrében	5
3.2. Fenntartható élelmiszerellátás Bécsben	5
3.3. Bécsi városi és városkörnyéki mezőgazdaság.....	6
3.4. Bécs önellátó város?	7
3.5. Regionális termékek kínálatát ösztönző szervezetek Bécsben	8
4. A bécsi helyi termékínálat összetétele.....	9
4.1. Külföldi specialitások	9
4.2. Osztrák tartományok, tájegységek kínálata	9
4.3. Biotermékek	10
4.4. Különböző minősített, védjegyes termékek.....	11
4.5. Regionális élelmiszercsomagok - Packerl.....	11
5. A regionális termékek értékesítési csatornái Bécsben.....	12
5.1. Bécsi piacok	12
5.2. Online piactér	13
5.3. Regionális boltok, bioboltok, különleges helyi termékeket kínáló kulináris boltok, kávézók, gyorsétermek, termelői boltok.....	14
5.4. Innovatív, újszerű megoldások	14
5.5. FOODCOOPS – Food Cooperatives	16
5.6. Nagykereskedelmi láncok nyitása a regionális termékek irányába.....	16
6. A kínátelelemzés empirikus eredményei	17
6.1. Internetes keresés eredményeinek értékelése.....	17
6.2. Tanulmányutak során felkeresett üzletek.....	18
7. Helyi termékek iránti fogyasztói attitűd vizsgálat a bécsi magyar lakosság körében	23
7.1. A minta jellemzői	23

7.2. Magyar termékek vásárlási szokásai és kínálatának értékelése	24
7.3. Regionális termékek iránti bizalom	26
7.4. A kérdőíves felmérés eredményeinek összefoglalása	29
8. Összegzés.....	30
9. Források.....	32
10. MELLÉKLETEK.....	35
1. melléklet: Regionális termékeket árusító webáruházak	35
2. melléklet: Bioboltok, regionális élelmiszerek.....	36
3. melléklet: Termelő webshopok Bécs közelében (néhány példa).....	46
4. melléklet: Bécsi foodcoop-ok listája	47

1. A bécsi kínálatelemzés helye a Shop of Region projekten belül

1.1. A projekt ismertetése

A kínálatelemzés a Shop of Region az INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Program ATHU154 projekt keretében készült. A projekt célja megvalósíthatósági tanulmány elkészítése a Shop of Region kelet-steier és magyar regionális termékek értékesítését biztosító, nagyvárosi, elsősorban bécsi bolt létrehozásának megalapozása.

A hosszabb távú cél egy közös, attraktív üzlet megnyitása Bécsben, amelyben helyi élelmiszereket, egyedi kézműves termékeket és speciális üdülési ajánlatokat kínálnak a határ menti régiókból. A boltban vásárlók megkóstolhatják a regionális specialitásokat, kipróbálhatják a helyi termékeket és autentikus nyaralási ajánlatokat fedezhetnek fel. Ennek előfeltételeit ezen projekt teremti meg, az üzleti élet, a mezőgazdaság és a regionális fejlesztés érintett szereplőinek együttműködésében.

A projekt keretében széleskörű partnerség épül az érdekelt helyi termelőkkel, vállalkozókkal. Szakértők támogatásával piackutatás készül, és kidolgozásra kerül a Bécs térségében található modellbolt részletes koncepciója. A regionális vállalkozásfejlesztési szervezetek és vállalkozások közös működtetési struktúrát dolgoznak ki és konkrét végrehajtási, működtetési lépéseket határoznak meg. Erre alapozva kifejlesztenek egy üzleti modellt, ami helyi szinten, kisebb regionális központokban is megvalósítható. A modell megalapozásához mélyinterjúk felmérés zajlott a partnertársaság ausztriai és magyar oldalán a potenciális vállalkozók, termelők és szolgáltatók, valamint a turisztikai szolgáltatókat és kistermelőket összefogó szervezetek körében. Ezt követte a jelen tanulmányban kifejtett bécsi kínálatelemzés, ahol Bécs, mint a Shop of Region bolt potenciális megvalósítási helyszín regionális termékek terén megtalálható kínálatot elemeztük. Ebben a magyar kistermelői termékkínálatot is, annak elérhetőségét is vizsgáltuk a Bécsben élő magyarok körében egy online kérdőív segítségével. A modell megalapozásának további lépése egy bécsi piackutatás lesz. Az üzleti modell kialakítása során a hasonló koncepciójú európai jó gyakorlatokat is figyelembe vesszük.

1.2. A bécsi kínálatelemzés főbb tevékenységei

A bécsi regionális termékek kínálatának elemzése során első lépésként elemeztük a város, mint potenciális telephely gazdasági jellemzőit, keresleti és kínálati adottságait, vonatkozó helyi fejlesztési politikáit és a helyiek nyitottságát a regionális termékek iránt.

Ezt követően vizsgáltuk Bécs helyi élelmiszerellátását, a városban elérhető helyi és regionális termékeket kínáló értékesítési csatornákat (pl. piacok, regionális boltok, webshopok).

Az előzetes kutatás eredményei alapján három tanulmányút keretében kerestünk fel a Shop of Region koncepció megvalósítása szempontjából releváns helyi termékeket árusító boltokat és különböző szervezeteket (pl. bevásárló utca menedzsment szervezet). A tanulmányutak során felkeresett boltok vezetőivel történt interjúk keretében megismertük a boltok üzleti modelljeit, marketing tevékenységüket, az értékesített termékek és a nyújtott szolgáltatások körét és a logisztikai rendszereiket. Az itt szerzett tapasztalatokat is beépítettük az elemzésbe.

Emellett online kérdőíves felmérést végeztünk a bécsi magyar kisebbség körében, arra keresve a választ, hogy mennyire tartják elegendőnek a magyar termékek bécsi kínálatát, illetve hogy milyen vásárlási szokásokkal bírnak a regionális termékek esetében.

2. A kínátelelemzés célja és módszertana

2.1. A kínátelelemzés célja

A kínátelelemzés célja, hogy feltárja, hogy Bécs alkalmas lenne-e a koncepció megvalósítására, és megvizsgálja, hogy Bécsben milyen erős a helyi termékek kínálata, milyen versenytársakkal kell a piacon szembenézni, illetve a város mely kerületei azok, ahol erősebb a regionális termékek kínálata. Előre bocsátandó, hogy az osztrák főváros Európa egyik leginnovatívabb és legélhetőbb városa, ahol erős a helyi gazdasági beágyazottság. Fontos leszögezni, hogy Shop of Region projekt azáltal, hogy helyi termelőknek teremt értékesítési lehetőséget Bécs nagyváros piacán, hozzájárul az ENSZ fenntarthatósági céljaihoz. Bécs, mint a Milánói Városi Élelmezési Egyezmény (Milan Urban Food Policy Pact) egyik aláírója, valamint Európa egyik kiemelkedő Smart City-je célként tűzte ki maga elé, hogy takarékosan bánik az erőforrásokkal, támogatja a fenntarthatóságot, így a rövid ellátási láncok kialakítását, a helyi gazdaság erősítését, és a fenntartható élelmiszergazdaság kialakítását. Így a helyi termékek kínálatának erősítése, a helyi termelők támogatása a gazdaságfejlesztési programok céljaihoz illeszkedik¹.

2.2. A kínátelelemzés módszertana

Az elemzés során vizsgáltuk Bécset, mint potenciális Shop of Region bolt telephelyet, annak gazdasági háttérét, a városi mezőgazdaságot, a helyben megtermelt zöldségek, gyümölcsök mennyiségét, városi kínálatát, és a helyi termékek, a lokális élelmiszertermelés városi gazdaságfejlesztési politikákban való megjelenését, támogatottságát.

Ezt követően internetes kereséssel elemeztük a különböző értékesítési csatornákat, a regionális termékek megjelenését, és a boltokban, online shopokban kapható termékek körét, a kínálat összetételét. Az internetes keresés eredményei alapján több boltot személyesen is felkerestünk, egyeztetve a boltvezetővel, az ő elfoglaltsága esetén a személyzettel a bolt üzleti modelljéről, a kínált termékek származásáról, jellegéről, a keresletről, és a marketingtevékenységről. A felkeresett boltok esetében fotódokumentáció is készült. A boltok kiválasztásánál szempont volt az értékesített termékek származása (Bécs tartományon kívüli regionális termék, pl. burgenlandi, voralbergi vagy steiermarki termékek, illetve más nemzet termékei, mint pl. magyar, olasz, portugál), az üzlet filozófiája, a bolt elhelyezkedése. A bécsi látogatásokkor néhány piacot (Naschmarkt, Kutschkermark) is bejártunk. A 18. kerület (Währing) bevásárló utcamenedzsment szervezetével és a Kutschkermark piacot működtető egyesület képviselőivel egyeztetünk a regionális termékek megjelenéséről, a jelenlegi kínálatról és új termékek (magyar és keletstájer) becsatornázási lehetőségeiről.

A vizsgálat harmadik részét egy a bécsi magyar lakosság körében végzett online felmérés segítségével végeztük, amelyben arra kerestük a választ, hogy a bécsi magyarok hogy ítélik meg a városban fellelhető magyar regionális termékek kínálatát, illetve ők maguk milyen vásárlási szokásokkal rendelkeznek. A kitöltők válaszai alapján a magyarok helyi termékekre vonatkozó vásárlási szokásairól és a termékek iránti nyitottságukról is képet kaphattunk. A felmérés 2021. október 27. és 2021. november 24. között zajlott.

¹ Az egyezményt aláíró városok száma 400, aki városaik szintjén szorgalmazzák a fenntartható élelmiszertermelést. A Glasgow-i Nyilatkozat (COP26) is épít a Milánói Városi Élelmezési Együttműködésre.

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

3. Bécs, mint lehetséges Shop of Region bolt helyszín

3.1. Bécs a statisztikák tükrében

Bécs Európa egyik leginnovatívabb és legélhetőbb városa, élen jár a fenntarthatósági célok megvalósításában. A város és térsége Ausztria kiemelkedő gazdasági központja, egyúttal a közép-európai térség gazdasági erőközpontja. Bécs tartomány népességszáma 2020-ban 1,915 millió fő volt. A tartomány népességszáma erősen nő, az elmúlt 10 évben 12%-os növekedést ért el. Az előrejelzések szerint, a vándorlási egyenleg évenkénti jelentős pozitívumának köszönhetően a népességszám 2040-ben várhatóan meghaladja a 2 millió főt. A népesség összetételét tekintve az osztrák tartományi átlagokhoz képest magasabb a jól képzett, felsőfokú végzettséggel rendelkezők és a fiatalabb korú népesség aránya.

A városban összpontosuló gazdasági és humán tőke, az innovatív városi miliő, a megfelelő infrastruktúra kiemelkedő vállalkozási kedvet teremt. A 2020-as évben 114.870 aktív tagja volt a tartományi szintű gazdasági kamarának, ami a vállalkozások számának jelentős növekedését jelenti 2010–2020 közötti időszakban (+18%), ami azonban elmarad az országos átlagtól (+25%). Az újonnan alakult vállalkozások száma 2020-ban 8.503 volt, ami az országos adat 22%-át adta, és – vélhetően a pandémia következtében – 6,9%-kal maradt el a 2019-es év adatától. Az új vállalkozások 25,4%-a a kereskedelem szektorban jött létre.

2019-ben az osztrák GDP 25,2%-a Bécs tartományban állítódott elő (100.384 millió euro). A bécsi tartomány vállalkozói által bonyolított külkereskedelmi forgalom tekintetében az 5. legjelentősebb exportpiac Magyarország. A tartományban a munkanélküliségi ráta 15,1%, amely magasabb, mint az országos átlag (9,9%) ([WKO Statistik Wien – Zahlen und Fakten zur Wiener Wirtschaft 2021](#)).

3.2. Fenntartható élelmiszerellátás Bécsben

Bécs, mint egyre több európai nagyváros felismerte azt, hogy a fenntartható fejlődés és a lakosság életminőségének növelése érdekében a jövőben a város élelmiszerellátásában a regionális szemléletet kell erősíteni. A helyben termelt élelmiszer szerepe a covid-válság időszakában felértékelődött. A rövid élelmiszerellátási lánc reziliensebb, mint a globális ellátási lánc, ellenállóbb lehet a globális válságok idején. A régióban termelt élelmiszer egyik legfontosabb előnye, hogy a hozzáadott érték helyben keletkezik, a termékek ellenértéke nem hagyja el a régiót, mindez a helyi gazdaságot erősíti. A város célja, hogy ösztönözze a gazdaság szereplőit arra, hogy a lehetséges ágazatokban a teljes értékteremtési lánc (Wertschöpfungskette), a termeléstől az értékesítésig helyben, vagy Bécs 100 km-es körzetében történjen.

A láncok lerövidülése a fenntarthatóságot is szolgálja, mivel a termékek kevesebbet utaznak, kisebb a szállítással járó károsanyag kibocsátás. Emellett az Európai Unió egyik átfogó célkitűzése, a körforgásos gazdaságra való átállás, a Green Deal is jól illeszthető a helyi láncok erősödéséhez.

A kisléptékű élelmiszertermelés támogatása Ausztriában, hasonlóan más országokhoz (és Magyarországhoz is), kiemelten fontos. A nagy élelmiszerkereskedő láncok, szupermarketek és a nagyüzemű élelmiszertermelés mellett a kistermelők nehezen érvényesülnek, kevésbé versenyképesek, miközben az általuk kínált termékek jó minőségűek és igen sokfélék. Ausztriában évente átlagosan 2.500 kis- és családi termelő kényszerül bezárni és felhagyni a termeléssel, hasonló a helyzet Magyarországon is. Ugyanakkor kedvező tendenciák is láthatóak: az újonnan indult kisléptékű vállalkozások, gazdaságok esetében jellemző a fiatal életkor, és a fenntartható szemlélet.

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

Bécs városa az „**ÖkoKauf Wien**” programot már 1998-ban életre hívta, amelynek célja, hogy növelje az egészséges és helyi, regionális élelmiszerek fogyasztását a városi intézményekben. Ennek eredményeként az óvodákban, iskolákban, kórházakban, a szociális és más, a város által üzemeltetett intézményekben törekednek az ökológiai szemléletet előtérbe helyezni az élelmiszerek (és egyéb termékek, mint pl. tisztítószer, építőanyag esetében is) beszerzésénél.² Cél az, hogy a közétkeztetésben minimum 30%-a, az iskolákban, óvodákban minim 50% legyen a bioélelmiszer aránya. Ezzel 100 ezer fő részéről naponta megfelelő minőségű, fenntartható gazdaságból származó élelmiszerből, így Bécs külföldi összehasonlításban is kimagasló eredményt ért el a fenntartható városi ételmezés terén (Roth–Kromp, 2016). Emellett az „**ÖkoEvents**” program is figyelemre méltó, amelynek lényege, hogy Bécs városa saját rendezvényei mellett ajánlott kritériumrendszerével és minősített rendezvényszervező cégeivel az öko-szemponatok érvényesítésére törekszik, a catering szolgáltatásoknál előtérbe helyezik a bio és a regionális élelmiszereket. Ezzel egyre több „fenntartható rendezvényt” tartanak a városban.³

2020-ban elkezdődött a Bécsi Élelmiszerakcióterv (**Wiener Lebensmittelaktionsplan – Wien isst G.U.T.**) kidolgozása, a fenntartható élelmiszerellátás, és többek között a Milanói Városi Étellemezési Egyezmény céljainak megvalósítása érdekében.⁴

3.3. Bécsi városi és városkörnyéki mezőgazdaság

Bécs Ausztria egyik legurbánusabb térsége. Ennek ellenére számos mezőgazdasággal foglalkozó vállalkozás, farm található a város egyes térségeiben. Az elmúlt években ezeknek száma csökkent, 2010–2017 között minden hetedik bécsi farmgazdaság bezárt (Landwirtschaftskammer 2017 – Urban farming). Jelenleg, a Landwirtschaftskammer oldalának adatai alapján, Bécs közigazgatási határain belül 544 mező- és erdőgazdasági üzem található, melynek 38%-a kertészeti gazdaság. Bécs városában évente nagyjából 72 ezer tonna friss zöldséget termesztnek ezekben a kertészetekben, Simmering és Donaustadt városrészekben. Emellett jelentős a dísznövénykertészeti tevékenység is, mind üvegházakban, mind szabadföldi termesztésben.⁵

A mezőgazdasági tevékenység főleg a 21. és 22. kerületben (Floridsdorf és Dounustadt) jellemző a városföldrajzi adottságoknak megfelelően.

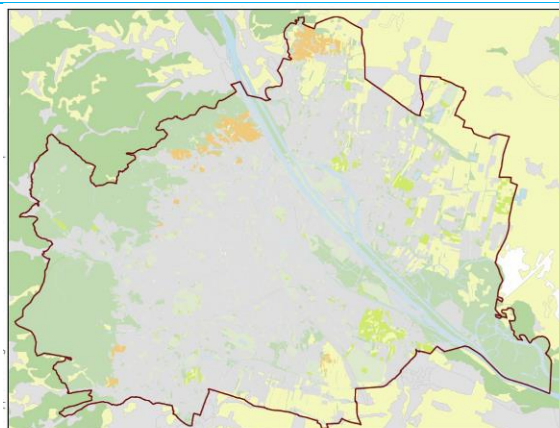
1. ábra: Mezőgazdasági tevékenység Bécs kerületeiben

² <https://www.wien.gv.at/umweltschutz/oekokauf/pdf/lebensmittel-positions-papier-lang.pdf>

³ <https://www.wien.gv.at/umweltschutz/veranstaltungstipps.html>

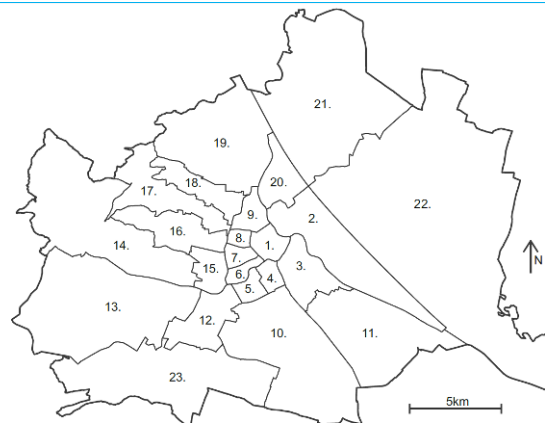
⁴ <https://www.wien.gv.at/umweltschutz/nachhaltigkeit/wien-isst-gut.html>

⁵ <https://wien.lko.at/stadtlandwirtschaft-wien+2400+2578951>

Key:

Built up areas	Ackerbau
Water bodies	Weinbau
Recreational areas	Gartenbau
Forest, fields	

S. Viljoen 2018

A földhasználati térkép alapján látható, hogy melyek azok a városrészek, ahol a város közigazgatási határain belül kertészeti, borászati és szántóföldi mezőgazdasági tevékenység zajlik. Ezek a területek nagyjából a város 14,5%-át teszik ki, melynek 73%-án szántóföldi, 13,5%-án kertészeti és 12%-án borászati gazdálkodás folyik (S. Viljoen 2018).

Bécs tartományban 2020-ban az országos átlag felett volt a bio-gazdaságok aránya (országos átlag: 22,8%, tartományi átlag: 29,7%), és a bioművelés alatt álló földterületek nagyságának aránya (országos átlag: 26,4%, tartományi átlag: 35%).⁶

A városban több társadalmi összefogáson alapuló farmgazdálkodási forma is létezik, számos FoodCoops csoport működik. Megtalálható a közösség által támogatott mezőgazdaság (*Community Supported Agriculture – CSA*) és a közösség által végzett gazdálkodás (*Community Made Agriculture – CMA*). A városban több kiskertű övezet is található, ahol a városlakók kiskertek bérlésével maguknak termelhetik meg a zöldségeket.

Mindezek azt mutatják, hogy a városban a helyi termékek kínálatában a helyben megtermelt zöldségek és az azokból készült termékek egy jelentőst részt lefednek.

A város tágabb térségében is számos gazdaság, farm működik, ahol a gazdák törekednek arra, hogy a fővárosi piacon értékesítsék termékeiket. Az értékesítési csatornák közül a legjelentősebbek: helyi városi piac, termelői szakbolt, online shop, dobozrendszerben történő kiszállítás, illetve kiemelendő, hogy a térségi termékek már a szupermarket láncok polcain is egyre nagyobb arányban találhatóak meg.

3.4. Bécs önellátó város?

Bécs 2017-ben felmérést készített arra vonatkozóan, hogy vajon alkalmas lenne-e Bécs és környezete (Umgebung) megtermelni Bécs és közvetlen régiójának zöldségfogyasztási igényét. A kutatás eredményeként megállapításra került, hogy összességében jóval meghaladja a keresletet a helyben megtermelt zöldségek mennyisége (statisztikai adatok alapján 80.000 tonna többlet), azonban míg egyes zöldségekből többlettermelés van (pl. borsó, salátauborka, répa, káposzta,

⁶ <https://www.bio-austria.at/bio-bauern/statistik/>

zeller, spárga, spenót és hagyma), addig más zöldségekből nem lehet a helyi keresletet fedezni (pl. gomba, karfiol, paprika, saláta, cukkini). A kutatás során kiderült, hogy jóval nagyobb igény lenne a szezonális termékekből, a zárójelben felsoroltakon túl fűszernövényekből, bio-zöldségekből, és feldolgozott termékekből, amelyek magasabb hozzáadott értéket hordoznak (Schwarzl-Weiß 2017).

A helyi élelmiszer azonban nehezen találja meg az útját a helyi fogyasztókhoz. Még Bécsre is igaz ez, annak ellenére, hogy szép számban vannak regionális termékeket árusító boltok, weboldalak. A legkritikusabb problémák az alábbiak: logisztika, szezonáltság, és a hiányzó kapocs a termelő és fogyasztó között. Ez utóbbi információhiány, a kisebb marketing-kapacitás, a szupermarketekhez szokott vásárlók fogyasztói magatartása, életmódja. De gyakran még a tudatosan regionális terméket kereső fogyasztó is nehezen találja meg a kisléptékű termelők kínálatát.

Az önellátó városi élelmiszer koncepciójában fontos szerepet tölt be a közétkeztetés, a gasztronómia, a kiskereskedelmi szektor és a közvetlen értékesítés. A kiskereskedelmi szektorban meghatározóak a különböző regionális élelmiszereket forgalmazó kis boltok, valamint az elmúlt években elterjedt webáruházak. A közvetlen értékesítés piacon, termelőtől (Abhof) vagy a termelőtől online vásárlás keretében, valamint különböző termelőket összefogó civil szervezetek koordinálásával zajlik.

3.5. Regionális termékek kínálatát ösztönző szervezetek Bécsben

A regionális élelmiszerek helyben történő értékesítésében rejlő gazdasági, társadalmi, valamint fenntarthatósági előnyeit Bécs városa, a *Wirtschaftsagentur Wien*, illetve más jelentősebb, a bécsi gazdaság szereplőit támogató szervezetek, mint a *Bécsi Gazdasági Kamara* is felismerték. Emellett számos nemzeti és regionális szintű támogatási forrás érkezik a helyi ellátási rendszerek fejlesztésére (Nahversorgung). Sok vállalkozói és civil kezdeményezés, illetve társadalmi innováció is született az elmúlt években, különösen a pandémia kezdete óta. Meghatározó szerepet játszanak a különböző *szövetkezetek*, *szövetségek*, és a *vállalkozói szektor* is, így a *nagykereskedelmi láncok* is.

A szervezetek különböző eszközökkel támogatják a helyi vállalkozásokat és termelőket. A *Wirtschaftsagentur Wien* összesen 7 millió eurót nyújtott az elmúlt másfél-két évben az élelmiszerszektor támogatására ([Förderschwerpunkt Lebensmittel](#)). A támogatásokat olyan innovatív projekteknek allokálták, amelyek a termelés, feldolgozás, csomagolás, minőségbiztosítás, logisztika és újrahasznosítás fejlesztésével járulnak hozzá a helyi élelmiszerellátás javításához.

A térségi termelők felkutatása, a helyi termékek becsatornázása célként jelenik meg Bécsben (pl. gojibogyó Bécsből, füge Simmeringből, gyömbér és rizs a Seewinkelből, görögdinnye és édesburgonya Steiermarkból és Burgenlandból, mogyoró Weinviertelből). Ezen termékek egy része a nagyobb élelmiszerkereskedők piacán is megtalálhatóak (pl. Billa), köszönhetően annak, hogy az elmúlt években már nagyobb arányban jelennek meg az élelmiszerláncok polcain a helyi termékek.

Számos fenntartható élelmiszerellátáshoz köthető projektet támogatott a *Wirtschaftsagentur Wien* az elmúlt időszakban. A projektek között nemcsak a termelő tevékenységet, hanem a piacrajutást és a lakosság informálását, szemléletformálását is támogatták. Így a sikeres projektek között találhatóunk applikációkat, tájékoztató oldalakat is (pl. [Genusspropheten](#)), ahol a legfontosabb helyi élelmiszereket értékesítő delikateszeket feltüntető online térképről és egy jól áttekinthető

adatbázisból tájékozódhatnak a fogyasztók. Az ügynökség többek között Bécs legnagyobb online regionális piacterét, a [Markta](#)-t is támogatta, amely egy 2018-ban indult digitális termelői piac (*digitale Bauernmarkt*), 400 kis- és családi vállalkozás több mint 3000 termékével (lásd alább).

A Bécsi Gazdasági Kamara (Wirtschaftskammer Wien) egyik fontos feladata a bécsi és környéki élelmiszertermelők felkarolása, azok piaci megjelenésének támogatása. Mivel a kistermelők, kisebb léptékű vállalkozók piaci megjelenése és fennmaradása a nagyobb cégek árnyékában nehéz, így szükséges a kamarai támogatás. 2020 februárjában kifejezetten ezzel a céllal rendezték meg a „[Genuss statt Masse – Regionalität und Spezialität](#)” elnevezésű szakvásárt (Fachmesse). A rendezvény célja volt, hogy a helyi termelők kínálatának és a termékek iránti keresletnek egy találkozási helyet teremtsenek. A vásáron közel 40 regionális termelő mutatkozott be (a kiállítók közt többségében alkoholt, tömény szeszes italokat gyártók, sörfőzdék, borászatok voltak, de mellettük méhészek, szörpösök, gyümölcslelőállítók is bemutatkoztak).

A kamara célja, hogy támogassa azokat a vállalkozókat, akik hozzájárulnak ahhoz, hogy Bécs az élvezetek fővárosa (Hauptstadt des Genusses) lehessen. Ennek érdekében létrehozták a „[GENUSS AWARD 2020](#)” díjat, amelyet több kategóriában osztottak ki: különlegességek, édességek, hal, természetes ételek és zöldség-gyümölcs. A kategóriagyőztesek jellemzően regionális termékeket (pl. [essenswert.at](#)) forgalmazznak.

A Landwirtschaftskammer Wien szervezet fogja össze a városi mezőgazdálkodókat, támogatja a gazdákat, akcióival a városi lakosságot informálják a helyi termelők kínálatáról. Létrehozták a „Standtlandwirtschaft Wien” applikációt, amellyel a fogyasztók könnyen megtalálják a városi gazdákat.

4. A bécsi helyi termékínálat összetétele

4.1. Külföldi specialitások

Bécs multikulturális nagyváros, ahol nemcsak az osztrák tartományok regionális termékei lelhetők fel. Mint minden nagyvárosban, itt is kaphatók különböző nemzetek specialitásai, mint például az olasz termékek (pl. Crupi szicíliai boltja, vagy Flotte Biene üzlete), portugál különlegességek (pl. LOJA Portugueza delikatesz), magyar termékek (Paprika Jancsi magyar kisbolt) is jelen vannak Bécs különböző kerületeiben. Ezek a boltok is előszeretettel kínálnak kistermelők által előállított termékeket, színesítve ezzel a Bécsben elérhető regionális termékek körét. A holland sajtok, francia borok, belga csokoládék és más nemzetekhez kötődő specialitások Bécsben szintúgy elérhetőek a vásárlók számára. Kiemelendő a külföldi ételkülönlegességek esetében a Naschmarkt, ahol különféle standokon a világ szinte minden tájának jellegzetességei kaphatók, de más piacokon is megjelennek külföldi termékekkel az árusok (köztük magyar árusok is rendszeresen árusítanak hétfői piacokon).

4.2. Osztrák tartományok, tájegységek kínálata

Bécs regionális termékeket kínáló boltok, piacok és online shopok terén nem szűkölködik. Számos regionális ingyencsemegeboltot találunk a városban, annak minden kerületében. A termékek köre igen széles, a friss zöldség-gyümölcs a közeli kertészetekből, Burgenlandból vagy Niederösterreichből, vagy távolabbi régiókból érkezik. A helyi termékek között jelentős a tejtermékek és sajtok kínálata, ahol a különféle bio kecskesajtok, joghurtok, bivalysajtok mellett a hegyi sajtok, voralbergi specialitások, a stájer Stohlenkäse is megtalálható. A füstölt húsok, sonkák, kolbászok, egyéb húskészítmények terén is széles a kínálat. Kedvelt a bio-mangalica, amely például Burgenlandból, vagy Steiermarkból (pl. Vulcano) kerül a bécsi boltok hűtőpultjaiba.

A sertéshús mellett a regionális termékek között vadhúsok (pl. karintiai szarvas vagy vaddisznó szalámik), vagy szárnyasok is megtalálhatók, néhány különlegesség is, mint például a niederösterreichi strucc-szalámi. A halhús esetben is komoly regionális kínálat mutatkozik (pl. pisztráng Niederösterreichből). A húskészítmények szortimentje széleskörű, a különféle raguktól a pástétomokig bezárólag nagyon sokféle termék kapható.

A regionális termékek kínálatában jelentős a bécsi, Bécs környéki méz. Meglepő, hogy a fővárosi kerületekben is méhészkednek, a városban megtermelt mézet pedig szívesen vásárolják a helyiek (pl. Bio-Honigschmiede, amelynek különleges terméke a Seestadthonig, vagy a bécsi kerületekben termesztett méz, a Wiener Bezirk Honig). A lekvárok, aszalványok, szörpök mellett jelentős a különféle gyümölcslevek kínálata. A bécsi termékek közül ki kell emelni a Staud's lekvárokat, befőtteket és konzerveket. A feldolgozott gyümölcsök és zöldségek terén nagyon diverz a termékkínálat. Ugyanez jellemzi a teák, fűszerek, olajok, ételízesítők piacát is.

Meg kell említeni az alkoholos termékeket is. Bécsben és környékén több kistermelő foglalkozik gin, vagy más égetett szeszek és rövid italok előállításával. Bécs városának néhány kerületében jelentős a borkészítés, és a fővárosi borszaküzletekben burgenlandi, vagy közeli régiókban előállított borok is kaphatóak.

A helyi termékek sora még hosszan folytatható. A csokoládék, édességek terén is találunk számos helyi terméket, mint pl. a tiroli vagy a stájer csokoládék. Az élelmiszerek mellett a kézműves helyi termékek is megemlítendőek, ahol a kézművesek és kisiparosok tradicionális vagy divatos, újszerű termékeket állítanak elő és értékesítenek online vagy kifejezetten erre szakosodott boltokban (pl. Fach'l).

Az osztrák tartományok, tájegységek helyi termékei speciális szakboltokban is kaphatóak, néhány ezek közül:

- Grundbira - voralbergi termékek
- Sonnentor - burgenlandi bio teák, fűszernövények
- Waldviertel Dorfladen - waldvierteli termékek
- Bauernladen Helene - burgenlandi termékek
- Gärtnergeschäftl - burgenlandi, niederösterreichi, bécsi és steiermarki szövetkezeti termékek
- Warenhandlung - niederösterreichi, steiermarki termékek

A regionális termékek kínálatára szakosodott boltok részletesebb bemutatása az 5. fejezetben, illetve a mellékletben található.

4.3. Biotermékek

A regionális boltok és webshopok kínálatában jelentős részarányt képviselnek a bio- és a különböző minősítési védjeggyel rendelkező termékek. A bioélelmiszerek részaránya Ausztriában jóval nagyobb, mint Magyarországon. A kínálat mellett a biotermékek iránti kereslet is jóval nagyobb, mint a magyar fogyasztók körében. Azonban fontos megjegyezni, hogy a kisebb léptékű termelők, családi gazdaságok körében sok olyan található, aki bár fenntartható szemlélettel és környezetkímélő módon állítja elő termékét, de nem rendelkezik bio- vagy más minősítéssel (jellemzően a bonyolult adminisztratív követelmények miatt – hoho bürokratischen Aufwand). A boltok, webshopok többsége azonban nem zárkózik el ezen termékek előtt, míg a bio-boltok, natur-boltok kizárólag minősített termékeket árusítanak.

4.4. Különbéle minősített, védjegyes termékek

Az AMA (Agrarmarkt Austria Marketing GesmbH.) többféle termék esetében hozott létre minősítési rendszert (pl. AMA-Biosiegel, AMA-Gütesiegel bei Eier, AMA-Gütesiegel bei Fleisch und Fleischerzeugnissen, AMA-Gütesiegel bei Milch und Milchprodukten, AMA-Gütesiegel bei Obst, Gemüse und Speiseerdäpfel). Ezek a termékek magas minőségi elvárásoknak felelnek meg, államilag elismertek és folyamatos minőségellenőrzésen esnek át.⁷ A minőségi elvárások a gasztronómiai szektorban is magasak, így a kistermelői termékek akkor kerülhetnek be az éttermek konyhájára, amennyiben rendelkeznek AMA vagy azzal egyenértékű védjeggyel.

Az AMA feladata a minőségbiztosításon túl a fogyasztók informálása és a termékek piacra jutásának támogatása, marketingtevékenység, különböző kampányok szervezése. A fentiekén túl az AMA létrehozta az **AMA GENUSS REGION** védjegyet, amely garantálja a helyi termékek minőségét és származását, segíti a közvetlen értékesítést és a regionális termékek gasztronómiába történő becsatornázását.⁸ Közel 2500, Bécsben 103 élelmiszer feldolgozó manufaktúra, kiskereskedő, piac és étterem rendelkezik ezzel a védjeggyel. A védjegy garantálja, hogy a termék regionális, családi gazdaságból származik, megfelelő minőségű, tradicionális jellegű, és rövid szállítási utat járt be. A védjegyes termékek elérhetőségéről egy online térképes adatbázis is rendelkezésre áll. Az adatbázis elérhető a mezőgazdasági, regionális és turisztikai témákért felelős szövetségi minisztérium (Bundesministerium Landwirtschaft, Regionen und Tourismus) fenntarthatósági témában üzemeltetett honlapján is.⁹

Az AMA folyamatosan monitorozza az osztrák élelmiszerkereskedelem és a fogyasztói szokások változását. A RollAMA adatai (RollAma Motivanalyse 2019–2020) is alátámasztják, hogy a termékek származása egyre fontosabb szempont a vásárlásnál. A termék származása az osztrák vásárlók esetében fontos, elsősorban ausztriai, másodsorban regionális termékeket keresnek. Ezek a szempontok a termék frissessége és magas minősége mellett a legfontosabb szereppel bírnak, és ezt a korona vírus okozta világjárvány még tovább erősítette. Az AMA felmérés eredményei közül kiemelendő, hogy az osztrák vásárlók esetében a fenntartható gazdálkodásból származás fontosabb a bio minősítésnél, bár az osztrák vásárlók körében az ökológiai gazdálkodásból származó biotermékek nagyon kedveltek. A vásárlók leginkább a szupermarketekben szeretnék az adott térség regionális termékeit megvásárolni. A fogyasztói trendek alakulása Ausztriában is az egyre tudatosabb étkezést és a kevesebb hús fogyasztását mutatják.¹⁰

4.5. Regionális élelmiszercsomagok - Packerl

A legtöbb online shop oldalán kaphatóak különféle csomagok, összeállítások. Ilyenek például a markta.at oldalán található [reggeli csomagok](#), amely kiadós reggelihez adnak kiváló minőségű helyi termékeket. Hasonló csomagok különböző fogásokhoz, évszakokhoz (pl. Herbstgenuss-Packerl) is készülnek. (30-35 euro értékben). Egy-egy család otthoni főzéséhez kínálnak helyi terméket az ún. **Kochbox**-ok, ami külföldön is ismert kezdeményezés (pl. Hollandia). Lehetőség van akár egy-egy recept alapján, kifejezetten egy adott fogás elkészítéséhez is dobozt rendelni (lásd: [hellofresh.at](#)). A dobozok 35-90€ között mozognak, családméret és heti főzések száma alapján. Az **ajándékkosarak**, **ajándékcsomagok**, **ajándékutalványok** szinten nélkülözhetetlen elemek a webshopok oldalán, de ugyanígy, a regionális boltok polcain is megtalálhatók. Ennek

⁷ Az AMA évente több ezer minőségellenőrzést végez, ennek köszönhetően a termékek iránti bizalom magas.

⁸ <https://amainfo.at/konsumenten/ueber-uns-3>

⁹ <https://www.nachhaltigkeit.at/>

¹⁰ <https://amainfo.at/konsumenten/marktinfo/marktinformationen/konsumverhalten-daten>

oka, hogy a termékek magas minőséget és értéket képviselnek, és így alkalmasak ajándékozásra is. Az ajándécsomagok vagy egy-egy ünnepre, alkalomra készülnek (pl. anyák napi csomag), vagy egy-egy termelő ajánlatait tartalmazhatja (pl. méz-összeállítás), vagy ami szintén nagyon elterjedt, amikor sokféle jó minőségű termékből készül egy-egy összeállítás. **Karácsonyi ajándékosarat** a regionális termékeket kínáló boltok és termelők is jellemzően összeállítanak. A karácsonyi csomagokat külön ki kell emelni, amely a céges világban a karácsonyi ajándékok között is megállják a helyüket. Az ajándékosarak jelentős forgalmat generálhatnak egy-egy termelőnek, nyereséget forgalmazó boltoknak.

5. A regionális termékek értékesítési csatornái Bécsben

5.1. Bécsi piacok

Bécsben 17 napi kiskereskedelmi piac és 5 heti piac található, amelyek főként élelmiszereket kínálnak. A bécsi piacok nagy múltra tekinthetnek vissza. Kedvelt bevásárló helyei a bécsi lakosoknak és az ide érkező turistáknak. Bécs városa egy ingyenes piaci applikációt hozott létre, ([Wiener Märkte App](#)), amellyel több, mint 20 élelmiszerpiac kínálata tekinthető át, részletes információkat nyújt a standokról, a nyitvatartásról, a standok elhelyezkedéséről, eseményekről és még a kínálatról is.

Napi piacok:

1. Brunnenmarkt	9. Meiselmarkt
2. Floridsdorfer Markt	10. Naschmarkt
3. Gersthofen Markt	11. Nußdorfer Markt Rochusmarkt
4. Hannovermarkt	12. Schwendermarkt
5. Johann-Nepomuk-Vogl-Markt	13. Sonnbergmarkt
6. Karmelitermarkt	14. Viktor-Adler-Markt
7. Kutschkermarkt	15. Volkertmarkt
8. Meidlinger Markt	16. Vorgartenmarkt

Időszakos, heti piacok, magán szervezésű piacok (Anlassmärkte):

1. Temporärer Markt Altgasse
2. Temporärer Bio-Markt Freyung
3. Temporärer Markt Freyung
4. Temporärer Markt Vorplatz der Kirche Mariahilf
5. Temporärer Markt Wacquangasse

Az időszakos piacok között több biopiac is található, például a Freyung piac. Számos ünnepi piac is létezik, mint a karácsonyi, szilveszter, húsvéti piacok.

A piacok közül kiemelendő a *Kutschkermarkt*, amely igazi tradicionális bécsi piac, ahol hétvégeként az állandó kínálat sok kisebb termelő kínálatával egészül ki. A piac nagy népszerűségnek örvend elsősorban a helyiek körében, mivel minden kapható. A környező boltok jó minőségű, regionális termékeket felsorakoztató kínálatával kiegészítik a standokon kapható kínálatot. *Währing* városrész erős helyi identitástudattal rendelkezik, erős helyi gazdaságfejlesztési tevékenység jellemzi. A Bevásárlóutca Menedzsment szervezet kiemelt célja, hogy a helyi kisvállalkozókat támogassa.

A piacokon az állandó standok között is több regionális élelmiszert kínáló bolt vagy büfé, gyorsétterem található (pl. Waldviertelerei a Schendermarkton, Kaas am Markt a Karmelitenmarkton).

Marktlieferung – piaci kiszállítási rendszer

Bécsi piacokról 2020 márciusától, a pandémia időszakában létrejött vívmányként már házhozszállítás is elérhető a városi lakosság élelmiszerellátásának megkönnyítése érdekében ([marktlieferung.wien](#)). A kiszállítási rendszerbe a piaci standosok, a termelők és a kereskedők is bekapcsolódhatnak. A rendszer létrejöttét a Wirtschaftsagentur Wien is támogatta. A rendszerben valamennyi bécsi piac elérhető, még az időszakos illetve bio-piacok is. Azonban nem minden piacon van olyan termelő, akinek kínálata kiszállítással is rendelhető a Marktlieferung szolgáltatáson keresztül (pl. a Freyung biopiacon, a Karmelitermarkton nincs egyetlen termelő sem, míg a Meindlinger Markton 8, a Brunnenmarkton 6, a Floridsdorfer piacon 10 termelő szerepel a kiszállítási rendszerben). Az innovatív platformon a termelők termékeiről részletes leírás is található.

5.2. Online piactér

Ahogy világszerte, úgy Bécsben is egyre kedveltebb az online vásárlás és a házhozszállítás. Az ételkiszállító futárok már nagyon rövid határidővel vállalnak kiszállítást, ráadásul környezetkímélő módon (pl. kerékpáros futárokkal). A háttérben komoly applikációkkal és adatbázisokkal, amelyekkel a fogyasztók vásárlásait monitorozzák, és számukra speciális ajánlatokat küldenek.

Bécsben a fogyasztónak számos lehetőség áll rendelkezésére, hogy közvetlenül a termelőtől, vagy egy nagy szortimentet nyújtó webshopon keresztül vásároljon jó minőségű helyi terméket.

A **webáruházak, online shop-ok** a 2020-as pandémia időszakában egyik hétről a másik hétre tapasztaltak hatalmas keresletnövekedést. A biztonságos vásárlás egyik legkényelmesebb módja a házhoz rendelés, emellett az egészséges termékek fontossága a vírus térnyerésével párhuzamosan megnőtt. A tudatos vásárlók között pedig egyre többen azért fordultak az online rendeléseik során a közvetlen értékesítés irányába, hogy azzal a helyi termelőket támogassák a vírus következtében kialakult nehéz gazdasági helyzetben.

Az online piactéren számos olyan webáruház található, amely a fenti igényekre reagálva helyi, kisebb gazdaságokból származó egészséges ételeket kínál, ügyelve a fenntarthatósági kihívásokra is (pl. természetes csomagolóanyagok használata). Ilyen például a Markta, a 2018 márciusától működő online piactér, amely házhoz szállítja a termékeket Bécsben és közvetlen környékén.

A pandémia időszakában **a termelői webshopok és a különböző online rendelési és házhoz szállítási lehetőségek, click&collect megoldások** száma nőtt látványosan. A termelői weboldalak révén a bécsi és Bécs környéki lakosság könnyedén tud helyi élelmiszerhez jutni. Ezek a termelői oldalak gyakran nem csak egy termelő termékét, hanem néhány térségi termelő termékeit együtt kínálják. Ilyen például a *farmgoodies* gazdaság weboldala is, ahol közvetlenül műlthiarteli biogazdaságokból származó termékek, úgymint természetes olajok, házi bio mustár kapható. A farmgoodies 40 termelővel van kapcsolatban, akik bio és fenntartható gazdaságokat működtetnek. Erős regionális márkát jelent. A webshopból Ausztria egész területére, sőt, akár külföldre is szállítanak. (További információ: <https://www.farmgoodies.net/>)

Az online piactéren olyan webáruházak is szép számmal megtalálhatók, ahol nem a legfontosabb szempont a helyi, regionális jelleg, hanem inkább a minőségi, delikátesz jellegű áruk kínálatát célozták meg, a tehetősebb gourmet réteg kiszolgálására. Ilyen pl. az *Austrian Limited* webáruháza is, ahol több mint 250 féle, kizárólag magas minőségű, osztrák terméket forgalmaznak. A sokféle különleges, esetenként kézműves áru között sok élelmiszer és delikátesz jellegű termék található. A termelőkről, termékelőállítókról egy részletes leírás is található. A termékek mellett turisztikai szolgáltatók kínálata is elérhető (pl. hotelek csomagajánlata). (További információ: austrian-limited.at/kulinarik)

További regionális termékeket forgalmazó webáruházak felsorolása az 1. mellékletben található.

5.3. Regionális boltok, bioboltok, különleges helyi termékeket kínáló kulináris boltok, kávézók, gyorséttermek, termelői boltok

A bécsi városiakok viszonylag jól el vannak látva olyan regionális termékeket kínáló szakboltokkal, ahol friss, jó minőségű helyi élelmiszer kapható. A boltok között több olyan is található, ahol biotermékek is, vagy kizárólag csak biotermékek kaphatók. Ez utóbbi esetben kevésbé fontos szempont a helyi termék jelleg, a hangsúly a bio minősítésen van.

A regionális boltok, bioboltok jellemzően webshopot is üzemeltetnek, házhozszállítással vagy *click&collect* megoldással. Mivel a kulináris termékeknél fontos az ízvilág megismertetése és a termelő iránti bizalom kialakítása, ezért a kulináris boltokban gyakran nyílik lehetőség *kóstolásra*, egyszerűbb ételek fogyasztására. Ezekben a boltokban fókuszban a *“minőség”*, a *“lokalitás”*, a *“fenntarthatóság”* hívószavak állnak. A boltok között több csomagolásmentes bolt is található (pl. Greislerei).

A boltok egy része kifejezetten valamelyik térség helyi termelőinek nyújt értékesítési lehetőséget. Így a bécsi regionális termékeket forgalmazó boltok között több forgalmaz waldvierteli, burgenlandi vagy épp steiermarki termékeket.

Bécs városában viszonylag sok regionális termékeket árusító bolt található. Az internetes keresés által felkutatott boltok listája a 2. sz. mellékletben található. Ezek közül néhány boltot részletesebben is bemutat a 6. fejezet.

A bécsi kínálatban jelentős a termelői boltok árukínálata is. Számos bécsi vagy Bécs közelebbi régióban található termelő működtet online elérhető Ab Hof Laden-t, vagyis termelői boltot (pl. Bio Feigenhof). A termelők heti vagy akár napi gyakorisággal, dobozrendszerben vagy egyedi megrendeléssel szállítanak házhoz vagy bécsi belvárosi gyűjtőpontra termékeket. Néhány Bécs környéki termelői weboldalt a 3. sz. mellékletben tüntettünk fel.

5.4. Innovatív, újszerű megoldások

A regionális termékeket értékesítő boltok között néhány innovatív megoldással is lehet találkozni. Ilyen például a *Tastery* és a *das Fach'l*, amelyek érdekes üzleti koncepció szerint működnek.

1. Tastery

A Tastery minőségi élelmiszereket forgalmazó bolt + webshop, amely a termékek széles skáláját kínálja. A bécsi vállalkozás lényege, hogy a termékeket a fogyasztók a vásárlás előtt meg tudják kóstolni. A boltban kávézó működik, ahol egyszerűbb ételek is fogyaszthatók. A termékek igazi különlegességek, jellemzően nem kaphatóak nagyobb élelmiszerláncokban. A kínálatban külföldi beszállítók is vannak. A vállalkozás igyekszik teret adni a kisléptékű termelőknek (videó a Tastery

működéséről: <https://youtu.be/ZEhASmzxZwk>), saját márkás termékeik is vannak. Ajándékdobozokat is összeállítanak. A kóstolható termékek egységes „polcrendszeren” kapnak helyet.

2. ábra: A Tastery bolt bemutató polcrendszere

<https://www.tastery.at/fuer-unternehmen/>

2. 's Fachl

A Fachl egy kistermelők és kézművesek portékáit árusító, polcbérlet elven működő franchise modell, amely Németországban, Svájcban és Ausztriában működik. Minden üzlet igazodik az adott város keresleti és kínálati feltételeihez. A bécsi belvárosi boltban számos hosszú lejáratú élelmiszer, édességek, alkoholos termékek, lekvárok, zöldségkészítmények, mézek, szörpök kaphatók. A kézműves termékek között többféle ruházati termék vagy kiegészítő, különféle ékszerek, játékok, emellett ajándéktárgyak, dekorációk is megtalálhatók. A termékkör kialakításánál azonban kevésbé érvényesül a regionalitás, inkább a vállalkozás mérete és a kézműves jelleg a mérvadó.

Az üzleti modell lényege, hogy lehetőség van viszonylag rövid időre is elköteleződni, és az egészen kicsi méretű vállalkozások számára is elérhető értékesítési felület bérelhető (5 hét bérleti idő a minimum, ekkor 14€/hét, míg éves bérlet esetén heti 11€ a bérleti díj). Emellett a forgalom értékének 10%-át vonják le. A franchise rendszer előnye, hogy értékesítési és marketingtámogatást, valamint jól működő informatikai hátteret, értékesítési szoftvert biztosítanak az üzletet működtetőknek. Új partnerek belépését várják, a német nyelvterület mellett Olaszországot preferálják. Új üzlet legalább 800.000 fős népességgel bíró városban nyitható. (További információ: <https://www.fachl.at/>)

3. Újszerű megoldások a fenntarthatóság érdekében

Egyre népszerűbbek a csomagolásmentes boltok, illetve azok a megoldások, ahol törekednek arra, hogy minél kevesebb legyen a csomagolásból származó hulladék (pl. Lieber Ohne bolt a 6. kerületben, koncept:greissler a 3. kerületben). Egyre több helyen próbálkoznak természetes és újra felhasználható csomagolóanyagokkal is (pl. gyapjú). A dobozrendszer, bevásárlóközösségek is cseredobozokat használnak. Az élelmiszerhulladék csökkentésére pedig egyre több kezdeményezés, applikáció jön létre (pl. Wiener Tafel, GenussBox, foodsharing). Az *Iss mich!* vállalkozás a kereskedelmi forgalomba elsősorban esztétikai okok miatt nem kerülő regionális és/vagy bio zöldségekből készít főtt ételt, illetve vállal catering szolgáltatást, irodaházakba rendelésre kiszállítást.

5.5. FOODCOOPS – Food Cooperatives

A helyi termelők és fogyasztók összefogásával különböző civil szervezetek jönnek létre, amelyeknek célja vagy a közös értékesítés, vagy a közös termékbiztosítás. Emellett több közösség által támogatott vagy működtetett gazdaság is van Bécsben.

Ezek a közösségek rendszerint törekednek a logisztika összehangolására, a szállítási távolságok minimalizálására, a szolidaritásra és a fenntartható, környezetkímélő megoldásokra.¹¹ A foodcoopok esetében gyakori, hogy egy-egy munkahelyen, szomszédságban fognak össze az emberek, hogy közösen szerezzék be a jó minőségű helyi termékeket. Ilyen pl. a BOKU FoodCoop, ahová Bécsből, Bécs térségéből, Niederösterreichből és részben Oberösterreichből érkeznek a biotermékek.¹²

A foodcoop-ok Ausztria szerte megtalálhatók (<https://foodcoops.at/>). Közel 30 ilyen együttműködés található Bécsben, illetve annak közvetlen térségében.

3. ábra: FoodCoop-ok Bécsben

Forrás: foodcoops.at

A foodcoop-ok listája a 4. mellékletben található.

5.6. Nagykereskedelmi láncok nyitása a regionális termékek irányába

Az elmúlt néhány évben a helyi termékek iránti kereslet növekedésének köszönhetően nagyobb figyelmet szenteltek a regionális termékeknek. Így tett a Billa ún. *Billa-Box* hálózat kialakításával. Emellett néhány üzlet beszállítói között már kisebb helyi kézművesek, helyi termelők is jelen vannak. A Billa már több mint 500 helyi beszállítóval és 1700 helyi termékkel rendelkezik, a zöldség/gyümölcs részlegben pedig több, mint 55% osztrák terméket forgalmaz.¹³

A BILLA, a MERKUR és az ADEG 2014-ben a regionalitás támogatására bevezette a „[Da komm ich her](#)” programot, amelynek keretében az osztrák előállítású, regionális termékeket (2020-ban

¹¹ A FoodCoop (Food Cooperative, németül Lebensmittelkooperative) egy személyek és háztartások összefogásából álló közösség, akik a biológiai termékeket közvetlenül a termelőktől, gazdaságokból, kertészetekből, méhészetektől, stb. szerzik be. - Eine FoodCoop (Food Cooperative, zu Deutsch: Lebensmittelkooperative) ist der Zusammenschluss von Personen und Haushalten, die selbstorganisiert biologische Produkte direkt von lokalen Bauernhöfen, Gärtnereien, Imkereien etc. beziehen. – foodcoops.at

¹² http://foodcoop.boku.ac.at/?page_id=27

¹³ <https://rewe-group.at/de/newsroom/2020/09/lebensmittelvielfalt-aus-wien-billa-und-stadt-wien-foerdern-lokale-produzenten>

összesen 226 féle termék) külön logóval jelzik, a származási tartományt is feltüntetve. Bécsi, steiermarki termékek közül zöldséget és gyümölcsöt találhatunk a kínálatban (pl. paprika, paradicsom, padlizsán, saláta, karalábé, uborka, cseresznye, alma). A termékek online is elérhetőek. 2020-ra már 93 millió ügyfélelérést értek el a regionális termékek.

A BILLA már 2013-ban kialakította a „[Regional Regal](#)”-t, ahol 200 termelő 600 féle terméke 32, a BILLA által meghatározott kistérségből érkezik. Ebből az egyes áruházakba átlagosan 40 féle termék jut. A MERKUR „Marktplatz Österreich” kezdeményezése szintén a helyi termelőknek nyújt értékesítési felületet, összesen 500 helyi beszállító nagyjából 7000 féle termékének. A Merkur márka az elmúlt évben megszűnt az osztrák REWE csoporton belül, helyette Billa+ brand alatt viszik tovább a prémium termékekre fókuszáló üzleteket. A kezdeményezés keretében a helyi termelők segítséget kapnak az értékesítés, logisztika és termékmegjelölés terén. A PENNY saját márkája, az „[Ich bin Österreich](#)” 100%-ban Ausztriában termelt alapanyagokból, osztrák recept alapján elkészített termékeket jelent. A PENNY saját márkás termékeinek száma 2020-ban 200 volt, amivel több mint 107 millió ügyfélelérés generáltak ([NH Bericht 2020](#)).

A felsorolt szupermarket láncoknak bécsi üzletei is vannak, így részesei a bécsi helyi termék kínálatnak.

6. A kínálatelemzés empirikus eredményei

6.1. Internetes keresés eredményeinek értékelése

Bécs regionális termékeket árusító boltok sokasága érhető el az internet segítségével. A google kereséssel nagyon sok a találat, így a regionális és szezonális termékeket kereső városi fogyasztók könnyedén eligazodnak és találnak számukra megfelelőt. A regionális terméket kínáló boltok jelentős része saját honlapot, gyakran webshopot is üzemeltet, rendszeresen posztolnak a közösségi média felületein. A termelők is könnyen fellelhetők az interneten megfelelő keresőszavak alkalmazásával. Számos gyűjtőoldal, gyűjtőalkalmazás, adatbázis érhető el.

A regionális termékek kínálata valamennyi kerületben elérhető. A kínálat néhány kerületben jelentősebb. A kerületi piacok, bio-piacok központi szerepet játszanak a regionális termékek kínálatában.

Az internetes keresés során 40-nél is több regionális termékeket forgalmazó kiskereskedelmi üzletet elemeztünk. A boltokban elérhető szortiment jellemzően széles. A honlapok többségén online shopot is találtunk, ahonnan vagy házhoz szállítás, vagy az adott boltba történő click&collect szállítás történik. Az üzletek, amelyek honlapot üzemeltetnek, többségükben elérhetőek a közösségi média felületeken, jellemzően a facebook, instagram oldalakon.

A honlapokon nagy hangsúllyal ismertetik az üzlet filozófiáját, amelyekben közös vonás, hogy a fenntarthatóság, a rövid szállítási utak, az egészséges ételkészítés, sok esetben az ökológiai gazdálkodásból való származás, a kisléptékű gazdaságok támogatása, az ételkészítési hulladék csökkentése, a csomagálméntesség, a biodiverzitás támogatása szerepel. A legtöbb honlapon a forgalmazott termékek termelőiről is elérhető információ, van, ahol közvetlenül a beszállítótól lehet rendelni.

6.2. Tanulmányutak során felkeresett üzletek

Az internetes kutatás révén fellelt üzletek, boltok közül olyanokat kerestünk fel személyesen is, amelyek koncepcióban illeszthetők a Shop of Region projekt célkitűzéseibe. Három bécsi tanulmányút során 2021. őszén, szeptember-november hónapokban több kerületben összesen 18, kisebb-nagyobb üzletet, piacot, éttermet jártunk be.

Az alábbi táblázatban valamennyi általunk vizsgált hely legfontosabb ismérveit, az ott szerzett tapasztalatokat feltüntettük.

Összességében kijelenthető, hogy a regionalitás mindenhol fontos szempont, a bio minősítés előny, de a legtöbb, nem kifejezetten bio boltban nem kizáró feltétel. A forgalmazott termékek termelőit ismerik a kereskedők, a termékekkel szemben magas minőségi elvárásokat fogalmaznak meg. A termékeket az egy-egy régióra szakosodott boltok vezetői személyesen gyűjtik be, a szélesebb szortiment esetében a termelők szállítják be a portékákat.

A boltvezetők nyitottak az újszerű megoldások irányába, működtetnek online felületeket. A marketinget jellemzően meghatározó fontosságúnak ítélték meg. A boltok kialakult vásárlói körrel rendelkeznek. Az online értékesítés, szinte mindenhol valamilyen mértékben megjelenik.

Kedveltek a különböző workshopok, termékbemutatók, ételkóstoltatások. A legtöbb regionális terméket árusító boltban kapható kávé, illetve egyszerűbb, hideg fogások, sütemények.

Összefoglaló táblázat a személyesen felkeresett regionális termékeket értékesítő boltokban, éttermekben, piacokon szerzett tapasztalatokról.

	Bolt / Piac / Étterem	Cím	Legfontosabb ismérvek
1	Kutschkermarkt https://www.wie.n.gv.at/	Kutschkergasse 18. kerület	Kutschkermarkt Bécs egyik legrégebbi kulináris piaca, ahol napjainkban is állandó élelmiszerpiac működik. A piac hétfőként rengeteg áruval egészül ki, köztük burgenlandi és magyar értékesítővel is.
2	Woll-Habitat https://woll-habitat.at	Türkenschanzstraße 2 18. kerület	A Woll-Habitat egy speciális biogyapút árusító üzlet, ahol a világ több helyéről származó, fenntartható gazdálkodásból származó gyapút lehet vásárolni. A speciális kínálat távolabbról is vonzza a vásárlókat, ilyen gyapjúbolt, fonaltbolt kevés van a városban. Kötőtanfolyamokat is tartanak, workshopokat, ezek egyre népszerűbbek a fiatalok körében is. A bolt nagyon jó helyen található, és kedvező a bérleti díj. A honlap mellett az instagramon érhető el az üzlet. Online vásárlási lehetőség is van, de a speciális jellegű terméket inkább személyesen vásárolják meg. Közösségi média csak instagramon.
3	LOJA Portuguez https://www.facebook.com/LojaPortuguez/	Gersthofer Straße 8 18. kerület	Portugál delikatesz üzlet, ahol az ínycsiklandóak között portugál halkonzerveket, kistermelői zöldségkészítményeket, italokat árusítanak. A boltban hideg fogásokat is felszolgálnak, salátákat, halas ételeket, emellett portugál kávé és süteményt is. Az élelmiszerek mellett portugál porcelán, kerámia, üvegáru és textíliák is megtalálhatók. A bolt alkalmas kisebb termékbemutatók tartására is.
4	Restaurant Hollerkoch https://www.hollerkoch.at	Gersthoferstraße 14 18. kerület	A fiatal étteremvezető elkötelezett a helyi termékek és a regionalitás iránt, amit össze tud egyeztetni a tradicionális és nemzetközi ételkülönlegességeket kínáló étlappal. Az étterem saját termékeit is árusít a honlapján (pl. Hollerkoch Gin, Hollerkoch Hummus, Hollerkoch Chutney). Workshopoknak, ételkóstoltatásoknak is szívesen ad otthont.

5	Giraffenland https://giraffenland.myshopify.com/	Währingerstraße 160 18. kerület	Rövidárut és kézműves termékeket, ruházati cikket, szabásmintákat, varráshoz szükséges eszközöket, kiegészítőket, könyveket forgalmazó, kis- és nagykereskedelmet is bonyolító, igényes kialakítású bolt. A Giraffenland Bécsben és Kremsben is megtalálható, emellett webáruház is működik. A szolgáltatásként varrótanfolyamokat szerveznek. Teret adnak helyi kisléptékű termelőknek, vállalkozóknak is, sajátmárkás termékeket is forgalmaznak.
6	Flotte Biene https://www.flottebiene.wien/	Lacknerstraße 63/1 18. kerület	Olasz termékeket forgalmazó kis üzlet, széles termékkínálattal és szolgáltatásokkal. A kínálatban tészták, sajtok, füstölt húsok, kolbászok, pesztók, különféle alkoholok, borok, csokoládék, kekszek, sütemények, szakácskönyvek, ruházati termékek, kiegészítők szerepelnek. Az élelmiszereknél fontos szempont a minőség mellett a termelő személye is. Emellett ételkóstoltatásokat, főzőtanfolyamokat, kisebb partiszervizt, cateringet is vállalnak, a bolt alkalmas kisebb workshopok, rendezvények megtartására, közösségi térként szolgál. A honlap webáruházként is működik.
7	Naschmarkt https://www.wien.gv.at/	6. kerület	A Naschmarkt Bécs kulináris kínálatának egyik meghatározó eleme, amely ismert és kedvelt a helyiek és a turisták körében. A lakosság széles köre vásárol itt, találkozási helyként is funkcionál. A piac nagy múltra tekint vissza. Az állandó árusok épületei a 19. századot idézik, a kis üzletek, standok között igen széles a kínálat: friss zöldség árusok, török fűszeresek, magas minőséget reprezentáló bioboltok (pl. Sonnentor). A hétfői napokon a piac kibővül jelentős számú áruval, ilyenkor a regionális termékek kerülnek előtérbe, több kistermelő, helyi vállalkozó árusít a piacon. A Naschmarkthoz közeli utcákban több delikatesz és regionális élelmiszert kínáló bolt is megtalálható.
8	Markta https://markta.at/	Rechte Wienzeile 39 4. és 6. kerület	A Markta egy 2018 márciusától működő online piactér, amely házhoz szállítja a regionális termékeket Bécsben és közvetlen környékén. A termékek többsége, 90%-a Bécs 100 km-es körzetéből származik. A megrendelést közvetlenül a termelőnek is le lehet adni. A termelők a bécsi logisztikai központba szállítják be a termékeket, ahol csomagolás után történik a kiszállítás. Két ingyenes átvételi pontot működtet Bécsben (Wien Naschmarkt – Markta konténer és Wien myhive, Wienerberger Str. 11). A pandémiának köszönhetően 2021-re a kezdeti heti 150 rendelés 2500-ra nőtt ki magát, és a kiszállítás már országos szinten történik. A Markta logisztikai központja Bécsben, a 21. kerületben található. A termelők 90%-a Bécs 100 km-es körzetében található, a legtávolabbi termékek is 200 km-es távolságon belülről származnak. A markta csomagolóanyagok (karton, gyapjú szigetelőanyag, jégakkuk, üvegek) visszaválthatók. A termelőknél fel van tüntetve a honlapon a Bécsből való távolság a tudatos vásárlók kedvéért. Több steiermarki termelő is megtalálható a beszállítók között: <ul style="list-style-type: none"> • Obsthof Retter - Schönegg bei Pöllau • Genusswerkstatt Schweighofer – Unterrohr • BioHof Kerngesund – Vorau • Essigmanufaktur Oswald/Schaffer - Koglhof bei Birkfeld • Sommerbauer Edelfhof - Puch bei Weiz • Weingut Michael am Rosenberg – Weiz • Brunnis Genuss Hof Kräuter manufaktur - Fischbach

9	LGV Gärtnerschäftl https://www.xn--lgv-grtnerschftl-uqbj.at	Kettenbrück engasse 20 4. kerület	LGV Gärtnerschäftl. Az üzlet 2016-ban nyitott, célja, hogy a Bécs környéki termelők termékeit néhány órán belül a bécsi fogyasztók számára elérhetővé tegyék. A közel 60 féle zöldségen és fűszernövényen túl számos regionális terméket értékesítenek: mint pl. száraztészta, ketchup, méz, hús, helyi borok. Kiemelendő, hogy friss pékáru is van, ami a friss zöldségek mellett fontos vonzerőt jelent. A hűtőpultban tejtermékek, hűskészítmények, halhús és melegíthető készételek is megtalálhatók. Nemcsak boltként funkcionál, hanem kávézó és reggeliző helyként is, illetve egyszerűbb hideg fogást ebédként is fel tudnak szolgálni. A szendvics, saláta a bolt hidegkonyháján helyi termékekből készül. A zöldségeket két-három naponként szállítják, és a bolt hűtőkamrájában tartják frissen. A vásárlók zöme törzsvásárló, akik a friss zöldség miatt rendszeresen és rövid időközönként keresik fel a boltot. Sokan vásárolnak a helyi, környékbeli lakosok közül, és kedvelt a pékáru is. Az idősebbek is kedvelik a boltot, mivel kisebb mennyiségeket is tudnak a csomagolásmentes zöldségekből vásárolni. A bolt nem üzemeltet online shop felületet, de egy termelői csoport számára átvevőpontként működnek. Az épület kialakítása is figyelemre méltó. Viszonylag nagy a vásárlók rendelkezésére álló terület, és jelentős konyhai, irodai és raktár terület is rendelkezésre áll. A belmagasság kétszintes, és az emelet egy galéria szolgál a kávézás, reggelizés helyszínének. A kialakítás a régi vásárcsarnokok hangulatát idézi. Az utcafront széles, a nagy üveglablakkal szemben jó időben egy kis terasz is működik.
10	Bauernladen Helene https://bauernladenhelene.at/	Kettenbrück engasse 7 4. kerület	A burgenlandi termékeket értékesítő kis bolt szintén a Naschmarkt közelében található. A boltban friss zöldségek mellett húсок, sajtok, friss hal (mariazelli pisztráng) is megtalálható. Számos tea, szárított fűszernövény, feldolgozott zöldségkészítmény szerepel a bolt kínálatában. A bolt tulajdonosa még két másik üzletet is üzemeltet Bécs városában. A boltban a saját gazdaság termékei mellett más délburgenlandi kistermelők termékeit is lehet kapni. A célközönség elsősorban a helyi lakosság. A bolt honlapján, illetve a facebook oldalon aktív kommunikáció történik.
11	Grundbira https://www.grundbira.at	Margaretenstrasse 78/III 5. kerület	A Grundbira voralbergi termékek értékesítési pontja Bécs belvárosában. A bolt üzemeltetője voralbergi származású. A bolt kis alapterülete ellenére széles termékkínálattal rendelkezik. Hosszabb szavatosságú termékek szerepelnek a szortimentben, főként sajtok, füstölthúсок és a pálinka jellegű termékek esetében a legnagyobb a kínálat, de ezeken túl kaphatók különféle szörpök, csokoládék, száraz sütemények is. A tulajdonos 4 éve működteti az üzletet. A forgalmas útkereszteződés melletti telephely-választásban kedvező, hogy a bolttal szemben az út túloldalán egy Billa található. Így sokan megfordulnak vásárlási céllal az üzlet környezetében. A bolt törzsközönsége már kialakult, akik között többségében voralbergi lakosokat találunk (Bécsben jelentős a voralbergi származású lakosok száma), de nem kizárólag. A napi átlagos forgalom 40 vásárló. A pandémia alatt is nyitva tudott tartani. A bolt kedd-péntek napokon van nyitva 10:00-19:00 között. A bolt kialakítása egyszerű, letisztult, mint ahogy a logó és az utcafront is. A marketing közösségi platformon történik. A helyi termelők nem járulnak hozzá a bolt működtetéséhez. Tervben van a jövőben a voralbergi turisztikai kínálat közvetítése is.
12	Waldviertler Dorfladen https://waldviertler-dorfladen.business.site	Neubaugürtel 38/4 7. kerület	A Waldviertel Dorfladen meglehetősen forgalmas helyen található. A kis üzlet ízlésesen van berendezve, tükrözve a waldvierteli hangulatot. A tulajdonosnő egyedül működteti a boltot, ami 9 hónappal ezelőtt nyitott. A bolt hétfői napokon zárva tart (mint a legtöbb hasonló profilú delikatesz), ilyenkor történik az árubeszerezés. A bolt üzemeltetője szintén Waldviertelből származik, és maga jár haza áruért a termelőkhöz. A boltban hosszabb szavatosságú termékek találhatóak (pl. mákolaj, méz, bor,

			<p>pálinka, pesztók, csokoládé, száraztészta), köztük szezonális termékek is szerepelnek (pl. karácsonyi tájjellegű kekszek). Hetente egyszer friss waldvierteli rozskenyér is kapható. A termékek között natúrkozmetikumokat, kézműves termékeket is találhatunk (pl. adventi koszorú). A bolt alapterülete viszonylag nagy. Egyelőre nem tudott még kialakulni a törzsvásárlói kör. A bolt vezetője a közösségi média felületek mellett szórólapokat is készített, de elmondása alapján a szájreklám a legerősebb. Webshop egyelőre nincs. Elképzelhető, hogy több funkció (pl. webshop, kóstoltatások, közösségi események) bevezetése fellendítené a bolt forgalmát, ami szükségesnek tűnik a megfelelő törzsközönség kialakításához és a hosszabb távú fennmaradáshoz.</p>
13	<p>'s Fachl Wien https://www.fachl.at/de-at/</p>	<p>Alser Straße 43 8. kerület</p>	<p>A 's Fachl egy kistermelők és kézművesek portékáit árusító, polcbérlet elven működő franchise modell. Minden üzlet igazodik az adott város keresleti és kínálati feltételeihez, így nem megegyező a termékkör az egyes üzletekben. Az általunk felkeresett üzlet elsősorban a kézműves termékeket állítja középpontba, de emellett számos hosszú lejáratú élelmiszer is megtalálható, édességek, alkoholos termékek, lekvárok, zöldségkészítmények, mézek, szörpök. A kézműves termékek között többféle ruházati termék vagy kiegészítő, különféle ékszerek, játékok, emellett ajándéktárgyak, dekorációk kaphatók. A termékkör kialakításánál azonban itt kevésbé érvényesült a regionalitás, inkább a vállalkozás mérete és a kézműves jelleg a mérvadó. A termékek között több külföldit is találtunk, pl. német zöldségkészítményt (amely Magyarországon készült), angolai cukorkát. A célközönség inkább a fiatalabb korosztály, illetve a fiatalabb családok. Az üzletben kávé is fogyasztható. Az üzlet, ahol jártunk, nagy alapterületű, frekvenciált helyen található. A vásárlók száma és a forgalom jelentősnek mondható.</p>
14	<p>Vulcanotheek https://www.vulcanotheek.at/</p>	<p>Palais Ferstl Passage - Herrengasse 14 1. kerület</p>	<p>A Vulcanotheek egy steiermarki családi gazdaság háttérrel rendelkező Sonka- és Borbár. Az étlap és borlap, valamint a bolt kialakítása nagyon trendi és igényes, a célcsoport a magasabb vásárlóerővel bíró helyi lakosok és a turisták. A bolt elhelyezkedése is figyelemre méltó és elegáns, frekvenciált turisztikai városrészben található. A passzázon terasz is található, ami egy jelentős forgalomnövelő tényező. A bolt már 20 éves múltra tekint vissza, akkor indult egy a gazdaságban előállított prémium sonkák és különböző húskészítmények értékesítésével. Időközben sikerült a szomszédos helyiséget is a bolthoz csatolni, így a kibővült térben már egy kisebb bár jellegű helyiség is kialakítható lett, amely alkalmas borkóstolók, sonkakóstoltatások megtartására. A kínálatban a saját márkás sonkák, és steier termelők sajtai, borai található. A családi gazdaság turisztikai szolgáltatásokat is nyújt, vezetéssel, szálláshellyel egybekötve. A felsőkategóriás prémium sonkák magas árréssel értékesíthetők a belvárosi impozáns üzletben. A családi gazdaság egyes termékei a nagyobb élelmiszerláncok polcain is elérhetők. A tulajdonosok tervezik, hogy az üzleti modellt és a márkát franchise rendszerben értékesítik. A koncepció lényege, hogy a Vulcano sonkák más magas minőségű regionális termékekkel egy nagyvárosban, hasonló dizájnnal és hasonló telephelyen kialakított üzletben értékesítik. A lehetséges városok között Budapest is megvalósítható lehet.</p>

15	Augustinerkeller , Bitzinger Würstelstand www.bitzinger.wien	Augustinerstraße 1 1. kerület	<p>Bitzinger úr felhívta a figyelmet a megfelelő minősítési kritériumok meglétére, ami elengedhetetlen ahhoz, hogy magyar termékek az osztrák gasztronómiában megjelenhessenek. Korábban a debreceni kolbász megrendelése során korábban (2015) voltak nehézségek, mivel a debreceni nem rendelkezett AMA-védjeggyel, ami előírás a gasztronómiában. Ezt a problémát a Wiesbauer-Dunahús gönyői debreceni kolbászával lehetett áthidalni. Ez a mangalica-alapú kolbász sem „Debreziener” néven jelenik meg a Würstelstand kínálatában, hanem „Seppretziener” néven. Bitzinger úr szerint a mangalica termékeknek lenne kereslete, de csak akkor, ha tudják a megfelelő minősítési elvárásokat teljesíteni, ilyen beszállító érdekelné a jövőben. A Wiesbauer terméke mellett a Darnó Hús termékei iránt érdeklődést mutatott, és a jövőben akár meg is látogatná őket (ha már lecseng a pandémia). A második fő téma, amiről egyeztetünk: a márkázás fontossága, szerepe. Nagyon fontosnak tartotta Bitzinger úr kihangsúlyozni, hogy a megfelelő márkanév felépítése elengedhetetlen a piacon megjelenéshez és fennmaradáshoz. Ez azonban egy hosszú és nehézkes út, nem lehet elkapkodni. Bécs konzervatív város, nehezen fogadja be az újításokat. A minőség elvárás, de nem elegendő.</p>
16	Wiener Christmas Salon www.wienerchristmassalon.at	Franziskanerplatz 6. 1. kerület	<p>A termékek minőségi karácsonyi dísz tárgyak, amelyek között nem jelennek meg magyar termékek (kapcsolatban áll két magyar gömbkészítő céggel, de nem ők a fő beszállítók). Nyitott lenne magyar beszállítóra is, de a hagyományos mézeskalács egyáltalán nem keresett Bécsben (korábbi próbák nem voltak sikeresek). A bolt csak karácsonyi koncepció mentén tud magas minőségű termékeket belistázni, azonban nem tudja feltüntetni, hogy magyar termék, mert az „csalódást” jelentene a betérő vendégeknek, így fogalmazott a boltvezető. A betérő vásárlók 40%-a helyi lakos, és 60%-a turista. A pandémia miatt ez eléggé nehéz helyzetet teremtett a számára, így most az a cél, hogy az arány úgy változzon, hogy a vásárlók 80%-a helyi lakos legyen. A karácsonyi dísz tárgyak értékesítése a bolt mellett webshopon keresztül történik, és B2B rendszerben is forgalmazza a termékeket Gosztola Anita. De emellett jelentős a szolgáltatásokból származó bevétel is, a karácsonyi idillt megidéző boltban lehetőség nyílik fotózásra, workshopokra, kisebb rendezvényekre, illetve cégeknek vállal karácsonyi dekorációkészítést is, karácsonyi partik szervezését, ajándékok összeállítását. A Ferencesek tere, amelyre a kisbolt nyílik, alkalmas arra, hogy egy kisebb karácsonyi vásárt megszervezzon. Amennyiben sikerül ezt a kis vásárt néhány standdal létrehozni, akkor ott lehetőség nyílna hazai kistermelők, akár lekvárosok, szörpösök, ékszerkészítők bemutatkozására is.</p>

17	Cewart borkereskedés www.cewart.at	Rudolfsplatz 7 1. kerület	A közép-európai vulkanikus és bio borok értékesítésére szakosodott, nemrég nyílt borszaküzlet az 1. kerületben. A boltban a közép-európai minőségi borok mellett néhány helyi terméket is értékesítenek. A borkóstoltatáskor degosztációs menü is felkínálásra kerül, amelyben magyar termékek is megjelennek (soproni kenyér – Kovászüzem, libamájpástétom, Tebike sajt). A borkostolásokhoz kialakított menü igazán minőségi színvonalat céloz meg. A bolt borok kóstoltatásán és értékesítésén kívül néhány különleges élelmiszert is értékesít (Feinkostwaren – pl. ecetek, olajok, esszenciák, kencék), és webshopot is üzemeltet, illetve kisebb rendezvényeknek is teret biztosít. A bolt lokációja nagyon kedvező. (A szomszéd üzlet SHOKOV – steiermarki csokoládé üzlet). A beszélgetés során az eddigi kezdeti tapasztalatok alapján (februárban nyitották meg a borszaküzletet) kiderült, hogy a vásárlók többsége helyi lakos, aki érdeklődést mutat a borok iránt, és kifejezetten azért keresik fel őket, mert minőségi bort szeretnének vásárolni. A magyar borok kóstolása után többször érkezik a dicséret, vagyis hogy „több, mint amit vártak tőle”. A bolt talán hozzájárul ahhoz, hogy a magyar borok megítélése a bécsi, osztrák piacon kedvezőbb irányba mozduljon el. A bolt üzemeltetői szívesen csatlakoznak mediátorként, elhelyeznek szóróanyagot, és nyitottnak tünnek további együttműködésre is.
18	Paprika Jancsi magyar kisbolt	Klosterneub urger Str. 50 20. kerület	A 20. kerületben található bolt egy kis magyar delikatess. A bolt kínálata a tipikus magyar termékeket sorakoztatja fel. Legnagyobb szortiment a húspultban (füstölt húsok, kolbászok, tepertő) és a különféle szárazárak pultján (tészták, piros arany, ételizesítő) található. De megtalálhatók édességek, szörpök, lekvárok, borok is. A termékek a kistermelők portékáitól (pl. erdélyi szörp) a nagyobb hazai gyártók (pl. túró rudi, Gyermelyi, Unilever) kínálatáig megtalálható, sőt, saját készítésű élelmiszerek is kaphatók (pl. lecsó, tepertő). A bolt vevőköre elsősorban a Bécsben élő magyarokból és alacsonyabb státuszú osztrák vevőkből áll (akik az alacsony árakat is magasnak tartják). A boltvezető együl viszi az üzletet, nincs energiája marketingre, újabb termékek felkutatására. A bolt kialakítása nem túl igényes, és a termékek összetevői nincsenek német nyelven (néha még magyarul sem) feltüntetve. A beszállítói rendszer olykor „esetleges”, azaz ha „útbaesik” a termék kiszállítójának, akkor kap terméket. A hasonló magyar árúkat forgalmazó boltok rendbe bezártak az elmúlt években, ez a bolt még kitart.

7. Helyi termékek iránti fogyasztói attitűd vizsgálat a bécsi magyar lakosság körében

7.1. A minta jellemzői

A bécsi magyar lakosság körében 2021. október 27. és 2021. november 24. között online kérdőíves felmérést végeztünk, hogy felmérjük a bécsi magyar lakosság helyi termékek, köztük magyar termelők helyi termékei iránti nyitottságát, fogyasztói szokásait. A Shop of Region projekt célja, hogy megvizsgálja, hogy Bécsben milyen a helyi termékek kínálata, mennyire illeszthető a bécsi kínálatba egy keletsteier és magyar regionális termékeket felvonultató bolt, milyen lenne a Bécsben élő magyarok nyitottsága egy jövőbeli piacra lépés esetén. A Bécsben élő kisebbségek arányát tekintve a magyar kisebbség aránya jelentősnek mondható. 2021-ben 25.956 magyar állampolgárt tartottak nyilván, ami a bécsi népességszám 1,35%-a. Ez az arány az elmúlt 10

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

évben, Ausztria 2011-es munkaerőpiaci nyitása óta jelentősen emelkedett (2011-2020 között 15.362 fővel gyarapodott a bécsi magyar állampolgárságú lakosok száma).¹⁴

A kérdőívezés a közösségi média segítségével történt, a facebook bécsi magyarokat összefogó csoportjaiban, a kérdőív kitöltők hólabda szerű terjesztése révén. A célcsoport a Bécs és közvetlen régiójában (50 km-en belül) életvitelszerűen élő magyar ajkú lakosság volt. A kérdőívet összesen 78-an töltötték ki, amelyből 71 kérdőív válaszait tekintettük relevánsnak (7-en Bécs 50 km-es körzetén kívüli lakóhellyel rendelkeztek). A kitöltők többsége (82%) nő, ami jelentős felülreprezentáltságot jelent. Ennek oka egyrészt, hogy nők szívesebben töltenek ki online kérdőíveket, szívesebben osztják meg azokat, és a facebook csoportokban is általában aktívabban vannak jelen. Másrészt a kérdőív témája is jobban érdekelhette a nőket. Mivel a válaszokat egy-egy háztartásra értelmezhetjük, a női kitöltők felülreprezentáltsága nem okoz problémát. A minta emiatt és a kérdőívezés módszertanát tekintve sem tekinthető reprezentatívnak, azonban a kérdőívezés eredménye relevánsnak és elfogadhatónak tekinthető.

A kitöltők 84,5%-a Bécsben, 8,5%-a Bécs külvárosában, közvetlen vonzáskörzetében, és 7%-a Bécs 50 km-es körzetén belül lakott. A bécsi kerületeket tekintve egyenletes volt a kitöltés, kicsivel magasabb kitöltésszám érkezett a 18. és 19. kerületből (10 és 7 kitöltés), 5-en töltötték ki a 21. kerületben, 4-4 kitöltés történt a 2., 13., 22. és 23. kerületekben, 3-3. kitöltés a 3., 9. és 12. kerületekben, 2-2 kitöltés az 1., 10., 11., 14., 15. és 17. kerületekben, 1-1 kitöltés a 7. és 20. kerületekben. Összesen hét kerületben nem töltötték ki a kérdőívet: 4., 5., 6., 8., 9. és 16. kerületekben. A külső városrészekből, vonzáskörzeti településekről 9-en válaszoltak.

A kitöltők között a legnagyobb arányban 35–50 közöttiek szerepeltek (59%), a 21–35 közötti kitöltők aránya 20%, 51–65 év közöttiek csoportja a minta 15,5%-át teszi ki. Középfokú végzettséggel 25,5%, főiskolai szintű diplomával 18%, egyetemi diplomával 53,5% rendelkezik. Vagyis a minta háromnegyede felsőfokú végzettségű. A kitöltők 24%-a vállalkozó, 22,5%-a közsférában, 18%-a multinacionális cégnél, 27%-a KKV-nál dolgozik, míg 4%-a nyugdíjas. 56%-a házas vagy élettársi kapcsolatban él, 53,5%-a 1–2 gyermeket, 4%-a 3–4 vagy ennél több gyermeket nevel, és 8,5%-nak már önálló gyermekei vannak.

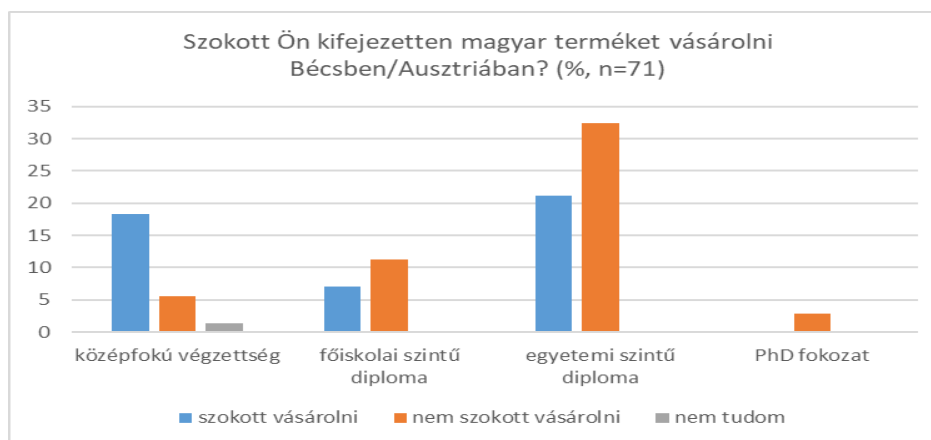
7.2. Magyar termékek vásárlási szokásai és kínálatának értékelése

A mintában a felsőfokú végzettségűek körében kevésbé jellemző a magyar termék vásárlási gyakorlata. A kérdőív egy későbbi kérdésében a helyi termékek, kistermelői termékek vásárlására kérdeztünk rá (eltekintve a termékek magyar származásától). Ott az eredmények ellentétben a magyar termékek esetében azt tükrözik, hogy a kitöltők nagyobb hányada szokott helyi terméket vásárolni (lásd lentebb).

¹⁴ Statistik Austria, 2021

4. ábra: Magyar termékek vásárlása és iskolai végzettség szerinti megoszlás

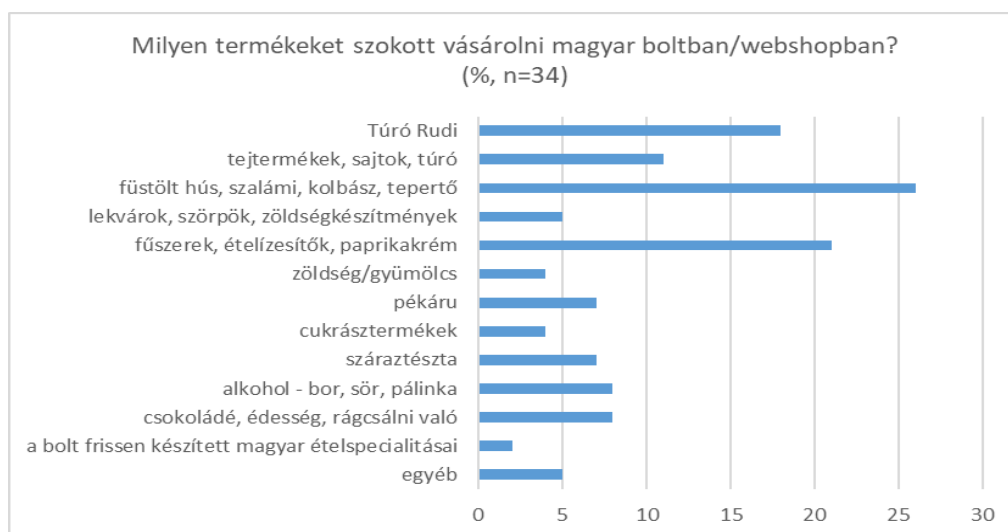
Forrás: saját felmérés, 2021

A válaszadók egy része a magyar termékeket elsősorban magyar terméket forgalmazó boltban (47%) vásárolja, vagy ismerőstől szerzi be (38%), és néhányan bécsi vagy környékbeli piacokon (18%). Magyar termékeket forgalmazó webshopból összesen négyen vásároltak. Az egyéb válaszok között (21%) a Billa-t, Spar-t, Plus-ot említették.

A mintában magyar termékeket vásárlók harmada alkalmasszerűen, ritkán vásárol magyar terméket, 24%-a havonta, 21%-a negyedévente és 18%-a hetente. A válaszadóknak csupán 18%-a elégedett, míg 68%-a szerint nincs Bécsben elegendő magyar terméket árusító magyar bolt/magyar árus. Az online vásárlók szerint nincs továbbira szükség (3 válaszadó csupán).

A magyar termékek közül listavezetők a füstölt húskészítmények (76%), a fűszerek, ételízesítők, paprikakréme (62%), a Túró Rudi (53%) és a különféle tejtermékek, sajtok (32%). (A kérdésnél több válasz adása is lehetséges volt.) Az egyéb válaszok között a Pick szalámi, szarvasgomba, spárga, mustár, majonéz, kacsza szerepelt.

5. ábra: Milyen termékeket szokott vásárolni magyar boltban/webshopban?

Forrás: saját felmérés, 2021

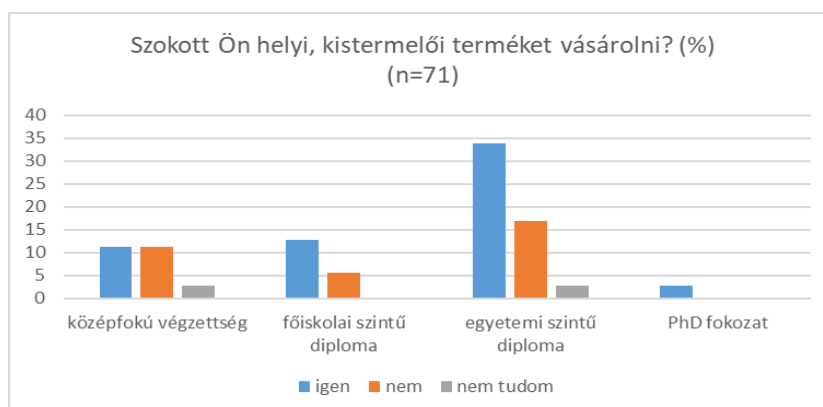

Arra a kérdésre, hogy *“Elégedett a Bécsben kapható regionális, magyar határtérségből származó termékínálattal, terméksokféleséggel?”* csupán ketten adtak *“igen, mindent megkapok amit szeretnék”* választ. A válaszadók 38%-a csak részben elégedett, a jelenleginél több magyar kistermelői terméket vásárolna. A kitöltők 41%-a nem elégedett a jelenlegi kínálattal, véleményük szerint *“nincs elegendő magyar kistermelői élelmiszer”*, míg két másik válaszadó inkább a nagyobb élelmiszergyártók termékeit részesíti előnyben.

7.3. Regionális termékek iránti bizalom

A következő kérdéscsoportban már nem csak a kifejezetten magyar kistermelői termékekre vonatkozó vásárlási szokásokat szeretnénk felmérni, hanem általánosságban a helyi, kistermelői termékek iránti nyitottságot. Arra a kérdésre, hogy *“Szokott Ön helyi, kistermelői terméket vásárolni?”* 71-en adtak választ, akiknek 61%-a szokott, 34%-a nem szokott ilyen terméket vásárolni (5% pedig nem tudta, hogy szokott-e helyi terméket vásárolni). A felsőfokú végzettséggel rendelkező válaszadók körében jóval többen szoktak helyi terméket vásárolni. A vásárlók életkorát tekintve a mintában a 35–50 év közöttiek nyitottak a legnagyobb arányban helyi terméket iránt (a korcsoport 64%-a, a teljes minta 38%-a). Hasonlóak az arányok a gyermeket nevelők körében is, ahol 70% szokott helyi terméket vásárolni, ami a teljes mintának 39%-a.

6. ábra: Szokott Ön helyi, kistermelői terméket vásárolni?

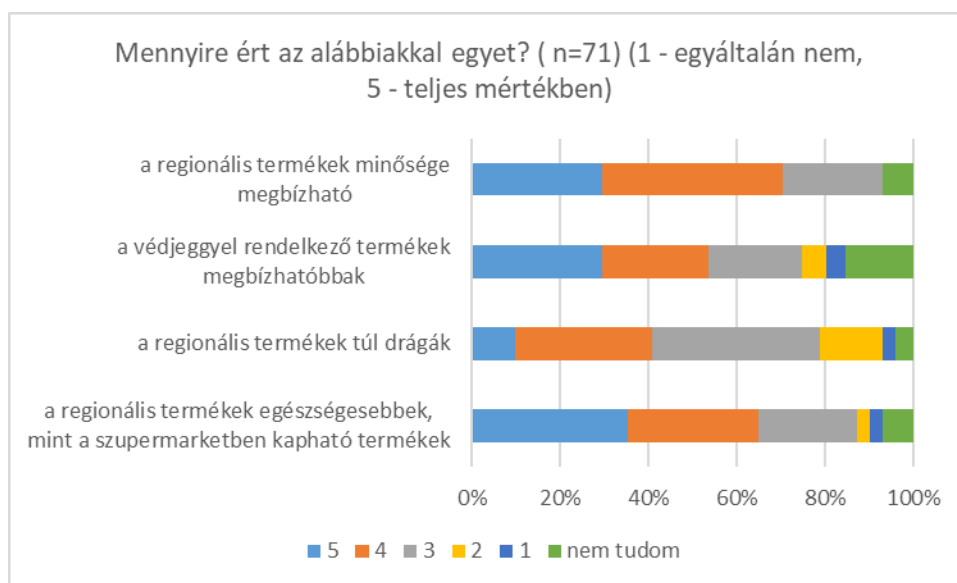
Forrás: saját felmérés, 2021

Azok, akik szoktak regionális terméket vásárolni, jellemzően a piacokon, termelői vásárokon szerzik be az árukat (64%). Emellett említésre érdemes, hogy a szupermarketekben is sokan vásárolnak (26%), illetve közvetlenül a termelőtől is (21%).

A regionális termékekkel kapcsolatban a válaszadók véleményét 1–5-ig terjedő Likert-skála segítségével mértük fel. A kitöltők többsége szerint a regionális termékek megbízhatóak, és egészségesebbek, mint a szupermarketben kapható élelmiszerek. A védjegyek iránti bizalom is kiolvasható az alábbi ábrából, a kitöltők több mint fele egyetért azzal, hogy a védjeggyel rendelkező termékek megbízhatóbbak.

7. ábra: A regionális termékek megítélése

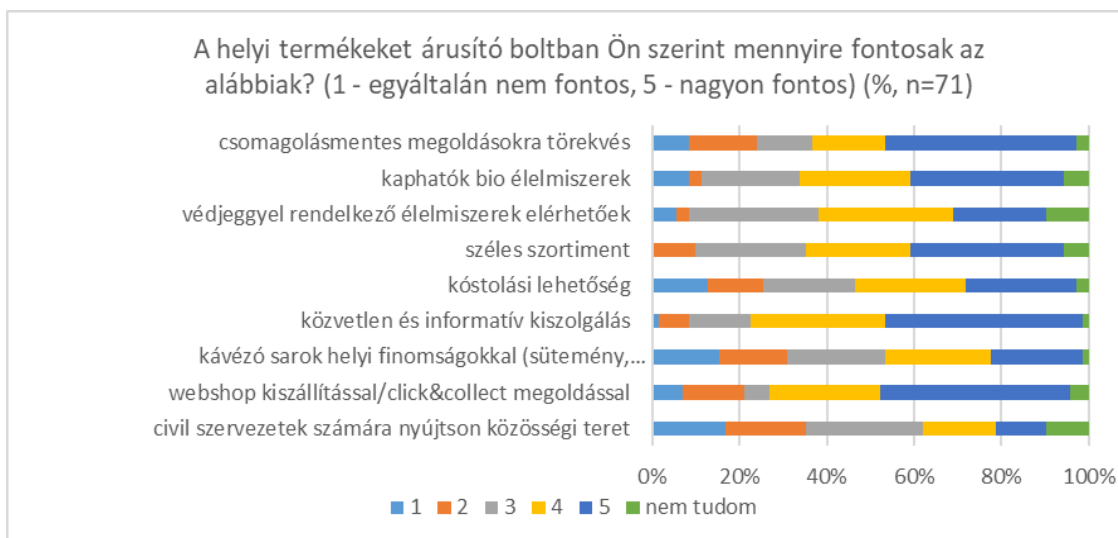

Forrás: saját felmérés, 2021

A regionális termékek árát többen tartják túl drágának, mint ahányan nem, de a válaszadóknak csupán 40%-a adott 5-ös vagy 4-es értékelést.

A következő, szintén Likert-skálás, 1–5-ig terjedő pontozási rendszerben a helyi termékeket árusító boltokkal szembeni elvárásokat vizsgáltuk. A kitöltők számára legfontosabb a közvetlen és informatív kiszolgálás (76% adott 4-es és 5-ös értékelést), a webshop kiszállítással vagy click&collect megoldással (69%) fontos a csomagolásmentes megoldásokra való törekvés és hogy kapható legyen benne bio élelmiszer (60,5%-60,5%).

8. ábra: Elvárások a helyi termékeket árusító boltok iránt

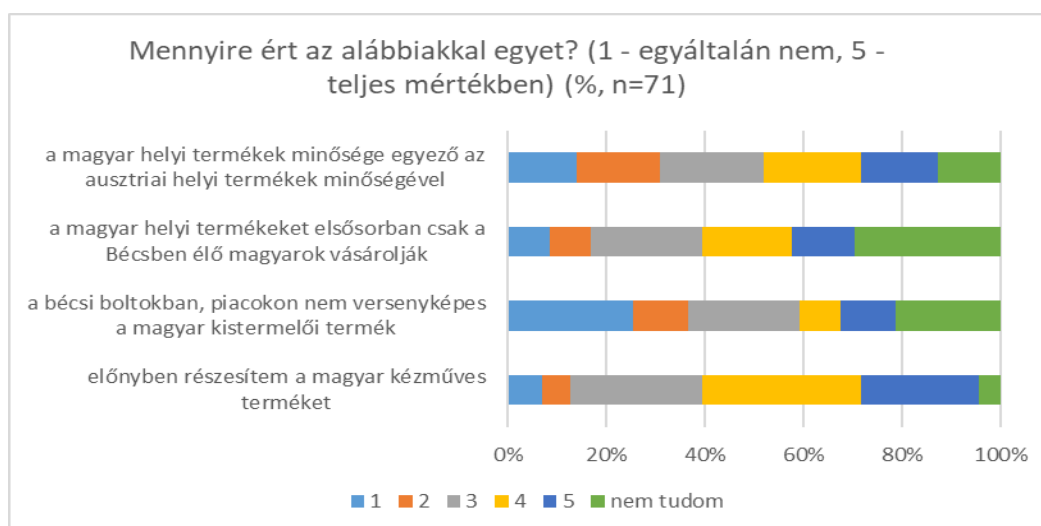
Forrás: saját felmérés, 2021

Ezeket követi fontossági sorrendben (a 4-es és 5-ös értékelések együttes összegét tekintve) a széles szortiment (59%), védjegyes termékek (52%), kóstolási lehetőség (51%), kávézó sarok (45%), és civil szervezeteknek való találkozási hely (28%).

Egy következő Likert-skálás kérdéscsoportban a magyar és ausztriai kistermelői termékek összehasonlítására vonatkozó állításokat adtunk meg. Az eredmények az alábbi ábrán láthatók. A válaszadók pontozásának alakulása több kérdésben is kiegyenlített. Az osztrák termékek mellett a magyar termékeket többen tartották (37%) kevésbé versenyképesnek a bécsi boltok polcain, mint ahányan versenyképesnek (20%), bár jelentős volt a "nem tudom" választ adók száma. Még ennél is nagyobb volt a bizonytalanság arra vonatkozóan, hogy "a magyar termékeket elsősorban a Bécsben élő magyarok vásárolják meg", a válaszadók közel harmada (30%) "nem tudom" választ adott. A kijelentéssel 30% értett egyet vagy teljesen egyet, míg 17%-a nem, vagy egyáltalán nem értett egyet. A válaszadók 56%-a részesíti a magyar kistermelői termékeket előnyben az osztrák termékekkel szemben.

9. ábra: Magyar és osztrák helyi termékek összehasonlító értékelése

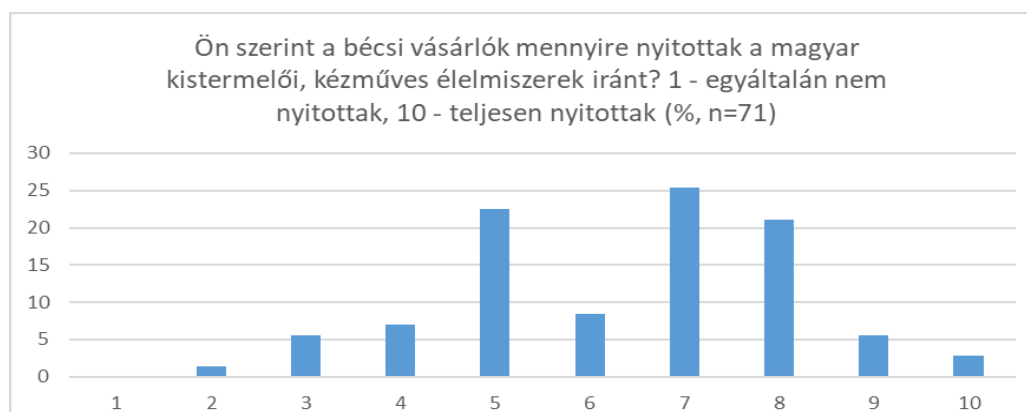
Forrás: saját felmérés, 2021

A kérdőív 13. és 14. kérdése arra vonatkozott, hogy a kitöltők szívesen vásárolnak-e regionális élelmiszert kínáló 7/24-es automatából, illetve hogy mennyire nyitottak kosárközösségek, dobozrendszerek iránt. Ezek az értékesítési csatornák újszerűek, kevésbé ismertek a válaszadók körében. Alig 20%-a vásárolt már automatából, míg dobozrendszernek senki sem a tagja. Ez utóbbi esetben azonban 35% vásárolna magyar kistermelői árut, ha elérhető lenne számára ilyen értékesítési csatorna, miközben a kitöltők harmada nem ismeri a bevásárló közösségek működését.

A kérdőív utolsó Likert-skálás kérdése arra vonatkozott, hogy a kitöltő szerint a bécsi vásárlók mennyire nyitottak a magyar kistermelői, kézműves élelmiszerek iránt? A Likert-skálán 1–10 között lehetett pontozni (1 - egyáltalán nem nyitottak, 10 - teljesen nyitottak). A válaszadók átlagértékelése 6,37 volt (71 válaszadó esetében). A legtöbben, 18-an adtak 7 pontot (25%), 16-an adtak 5 pontot (23%), 15-en adtak 8 pontot (21%), a többi pontszámot 5-en, vagy annál kevesebben választották.

10. ábra: Bécsi vásárlók nyitottsága a magyar kistermelői termékek iránt

Forrás: saját felmérés, 2021

A kérdőív utolsó kérdése nyitott kérdés volt, és arra vonatkozott, hogy a válaszadók szerint Bécsnek mely kerületei, városrészei lennének a legalkalmasabbak egy magyar regionális, kézműves termékeket forgalmazó kisbolt létesítésére. A legtöbb jelölést (összesen 16-ot) az 1. kerület kapott, ezt követte Währing, Favoriten és Döbling (18., 9. és 19. kerületek), majd a 8. és a 22. kerület. Többen javasolták, hogy a nagyobb tömegközlekedési csomópontok, metróállomások közelébe, vagy azon városrészekbe, ahol nagyobb a magyarok jelenléte. A belvárosi kerületek mellett a külvárosi kerületek is megjelentek a javaslatok között.

7.4. A kérdőíves felmérés eredményeinek összefoglalása

Bár a minta nem reprezentatív, a felmérés eredményeivel mégis körvonalazható a bécsi magyar lakosság nyitottsága a helyi termékek, illetve a magyar termékek irányába. A válaszok arra engednek következtetni, hogy a kitöltők kétharmada nincs megelégedve a magyar termékek jelenlegi kínálatával, nincs Bécsben elegendő magyar terméket árusító bolt. A magyar termékek közül a legkeresettebbek a füstölt húsok, húskészítmények, a fűszerek, ételízesítők, paprikakrémek, a különféle tejtermékek, sajtok, és természetesen a Túró Rudi, valamint más hasonló termékek, amelyek jellemzően csak a magyar élelmiszer kiskereskedelem polcain érhetők el. De a termékkínálattal sem elégedettek, a jelenleginél több magyar kistermelői terméket vásárolnának.

A válaszadók alapvetően nyitottak a kistermelői (tehát nem kifejezetten a magyar) termékek iránt, közel háromnegyedük szokott vásárolni, közülük is többségében a 35–50 közöttiek, és a gyermeket nevelők. Míg a magyar termékeket vásárlók között nincs lényeges eltérés, addig a kistermelői termékek vásárlói között nagyobb arányban vannak a diplomával rendelkezők, mint a középfokú végzettségűek.

A regionális termékeket jellemzően a piacokon, termelői vásárokon szerzik be, de a kitöltők negyede szuperparketekben, ötöde pedig közvetlenül a termelőtől vásárol. Nonstop élelmiszerautomatát a válaszadók ötöde ismeri csak, míg a különböző bevásárló közösségeket, dobozrendszereket a harmaduk nem ismeri. De megjegyzendő, hogy a válaszadók 35%-a szívesen vásárolna magyar kistermelői terméket dobozrendszeren keresztül, ha lenne olyan. A válaszadók fele részesíti a magyar kistermelői termékeket előnyben az osztrák termékekkel szemben.

A kitöltők többsége szerint a regionális termékek megbízhatóak, és egészségesebbek, mint a szupermarketben kapható élelmiszerek. A minőségi védjegyes termékek iránti bizalom már kevésbé egyértelmű, de a kitöltők fele szerint megbízhatóbbak a minősített termékek. A válaszadók számára legfontosabb a közvetlen és informatív kiszolgálás, és egybecsengve az általános trendekkel fontos, hogy a termékek webshopos rendeléssel, házhoz szállítással vagy click&collect megoldással is elérhetőek legyenek. A tudatosság a mintában is jellemző, 60%-uk szerint fontos, hogy egy regionális terméket árusító bolt törekedjen a csomagolásmentes megoldásokra. A fenntarthatósággal egyformán fontosra értékelték a bio minősítést is, ami szintén egybecseng az országos trendekkel.

8. Összegzés

A jó minőségű, egészséges és fenntartható módon termelt termékek iránt Európa szerte, különösen az urbánus térségekben egyre nagyobb kereslet mutatkozik. Ezt a trendet az elmúlt években a korona vírus okozta járvány felerősítette, jelentősen növelve a regionális termékek keresletét. Az osztrák fővárosban már a vírust megelőzően is erős kereslet és kínálat mutatkozott a regionális termékek iránt, amelyet a fogyasztói igények mellett a város klímatudatos és regionalitásért elkötelezett élmezési és gazdaságfejlesztési politikája is befolyásol. A kistermelők szívesen szállítják termékeiket az osztrák fővárosba, mivel ott jelentős vásárlóerő összpontosul, és a város nyitott a helyi termékek irányába. Kedvező, hogy a népességszám intenzíven nő, amely növekvő felvásárlópiacot jelent.

Bécs a regionális termékek mekkája – állapíthatjuk meg a kínálatelemzés végén. Nem is túlzás ez a kijelentés, ha figyelembe vesszük, hogy Bécs nemzetközi összehasonlításban az elsők között szerepel a helyben megtermelt zöldségek és gabona terén. Jelentős kertészetei, gazdaságai, szőlőültetvényei arra predesztinálják a fenntarthatóság eszméjét maga számára kitűző nagyvárost, hogy a helyben előállított, nagyjából negyed részben bio élelmiszereket a városi lakosság számára elérhetővé tegye. Ennek érdekében az állami támogatási és ösztönző rendszereken, országos szintű intézmények tevékenységén kívül (pl. AMA) Bécs maga is számos intézkedéssel támogatja a helyi élelmiszer fogyasztásának és termelésének, piacra jutásának ügyét. Ezek a kezdeményezések példaértékűek más országok nagyvárosai számára.

Bécs innovativitását és lakosságának elkötelezettségét a regionális termékek iránt mi sem mutatja jobban, mint az, hogy a regionális boltok, élelmiszerközösségek minden kerületben jelen vannak. Némely kerületekben nagyobb hagyománya van a helyi termékek értékesítésének, némely kerületekben jelentősebb fizetőképes kereslet mutatkozik a regionális és/vagy biotermékek iránt (mint pl. az 1. vagy 5. kerületekben), főként ott, ahol a turisták is jelen vannak. De nem csak bevásárló utcákban és turisták által preferált városrészekben (pl. biopiacok, napi piacok vagy szupermarketek közelében) érzékelhető egyre nagyobb kínálat, hanem a lakófunkciójú várórészekben, irodanegyedekben, egyetemek környékén, és a kevésbé prosperáló kerületekben is.

A regionális termékek kínálatának elemzésekor nagyon széles szortimenttel találkozhatunk, így a feldolgozott tejtermékek, sajtok, húсок, húskészítmények, friss és feldolgozott zöldség- és gyümölcs termékek mellett jelentős a helyi méz, a fűszernövények, pékáruk, és az alkoholos termékek kínálata, de megjelentek a helyi alapanyagból készült készételek, egytálételek is. A bécsi regionális élelmiszereket értékesítő boltok, webshopok kínálatában elsősorban közeli régiókból származó élelmiszerek találhatók meg, azonban egyes termékek a szomszédos tartományokból, vagy 150–200 km-es távolságból is érkeznek, melyet a városi klíma- és egészségtudatos

fogyasztók még akceptálnak. Így a kelet-steier és a magyar határtérségből származó kisléptékű termékek bécsi értékesítése a regionalitás filozófiájával még összeegyeztethető.

Fontos kiemelni, hogy a regionális termékek kínálata nem csak a hagyományos értékesítési csatornákon (piac, kiskereskedelmi egységek, bioboltok, szupermarketek) keresztül érhető el. Jelentős a közvetlen értékesítés, ahol a fogyasztó közvetlenül, vagy maximum egy köztes szereplőn keresztül jut a helyi termékhez (a hagyományos piaci értékesítés mellett gondoljunk a gazdák által működtetett online shopokra, farmboltokra, dobozrendszerekre, vagy automatákra vagy mozgó árusokra). Az online értékesítés aránya a pandémia következtében hihetetlen gyorsasággal nőtt, számos online regionális terméket értékesítő piactér jelent meg. A bio és minősített helyi termékeket a gasztronómia is becsatornázza, számos kisebb-nagyobb étterem, gyorsétkezdé épít regionális alapanyagora.

Mindezeket figyelembe véve kijelenthető, hogy az osztrák fővárosban jelentős a regionális termékek kínálata, ahol a helyi és a szomszédos tartományok termékei nagy aránnyal jelennek meg. A városi és országos szintű kedvező marketingkommunikáció, a jelentős gazdasági potenciál és fizetőképes kereslet, valamint a pandémia okozta fogyasztómagatartás-változások kedvező hátteret nyújtanak a regionális termékek kínálatának további térnyerésének.

Javaslatok a projekt céljainak megvalósításához

A Shop of Region projekt átfogó célja Kelet-Steiermark és Győr-Moson-Sopron, valamint Vas megye kisléptékű termelőinek és turisztikai szolgáltatóinak közös promotálása és számukra közös értékesítési csatorna kialakítása. A Shop of Region koncepció egy régió kívüli nagyvárosban kíván értékesítési lehetőséget biztosítani, ahol a nagyvárosi tudatos fogyasztók egészséges, sokszínű és minőségi termékekhez, valamint turisztikai ajánlatokhoz jutnak.

Bécs városa ideális a Shop of Region bolt telephelyválasztása szempontjából. A város mérete és az ott összpontosuló gazdasági potenciál és fizetőképes kereslet, valamint a példaértékű városi élelmiszerellátási és a helyi gazdaságfejlesztési politika megfelelő bázist jelent. Emellett nem elhanyagolható szempont a város földrajzi közelsége, megközelíthetősége.

A Shop of Region koncepció szerint kialakított bolt számára Bécsben elegendő tudatos és magas jövedelmű fogyasztó található, aki nyitott a helyi termékek ügye iránt, előtérbe helyezi az egészséges, helyből származó, kisléptékű, és nem feltétlenül bio élelmiszereket. A jelenlegi kínálat más európai városokkal összevetve kiemelkedő, így **erős verseny mutatkozik a regionális boltok és a különböző értékesítési csatornák között**. Az internetes keresés és a személyes bejárás során tapasztaltak alapján meghatározó fontosságúnak tartjuk a Shop of Region bolt sikeres és gazdaságilag fenntartható működésének megteremtésében, hogy a jövőbeli bolt **megfelelő városrészben, frekventált, jól megközelíthető helyen legyen** (pl. piac, szupermarket közelségében). A telephelyválasztás mellett a termékek és beszállítók kiválasztása is meghatározó fontossággal bír, a **megfelelő minőség** biztosítása az erős verseny és a **magas fogyasztói igények** miatt elengedhetetlen. Így a legnagyobb odafigyeléssel érdemes kiválasztani, hogy mely termelők mely termékei jelenhetnek meg a Shop of Region polcain. A termelők felkeresése, a termékek előzetes kóstolása mellett **érdemes a minősített, védjegyes vagy bio termékeket előnyben részesíteni** a beszállítói kör kialakításánál.

A bécsi regionális terméket értékesítő boltok nemcsak a áruk minősége, hanem a **marketing és a filozófia** terén is nagyon magas szintet képviselnek. A verseny megköveteli, hogy a bolt **profli, letisztult és trendi arculattal és jól átgondolt filozófiával** rendelkezzen. Ki kell alakítani azt a

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

brandet, amelyben a regionalitás, a fenntarthatóság, a kistermelők promotálása mellett a határon átnyúló együttműködés is megjelenik. A bécsi tudatos fogyasztók elvárják, hogy a bolt a **fenntarthatóságot** ne csak célok szintjén fogalmazza meg, hanem azt a működtetés minden szintjén valósítsa is meg (pl. csomagolásmentes megoldásokkal, klímatudatos szállítással).

Az elemzés rávilágított arra is, hogy a bolt működtetésének másik kulcstényezője **a megfelelő szortiment kialakítása**, melyben **napi forgási sebességű termékek** (pl. friss pékáruk, zöldség-gyümölcsök) is szerepelnek. Mivel a regionális termékek **vásárlása élményt kell nyújtson** a fogyasztónak, ezért biztosítani kell a termékek kóstolását, és **egyszerűbb fogások, kávé helyben fogyasztásának lehetőségét**. Ennek érdekében kedvező, ha a bolt kialakítása megengedi, hogy egy **kisebb kávézó sarok vagy terasz** is a vásárlók rendelkezésére álljon. Ezzel otthonos és trendi környezetet lehet kialakítani, ahol a vásárlók szívesen elidőznek, és ahová szívesen visszatérnek. A törzsvásárlói kör kialakításában a **különböző kiegészítő szolgáltatások, pl. workshopok, tanfolyamok, termékbemutatók, kisebb rendezvények** is nagy szerepet játszanak.

Az **online értékesítés** napjainkban elengedhetetlen. Az elemzett boltok nagy többsége rendelkezik saját webshoppal, ahol a termékeket házhoz vagy a boltba, gyűjtő pontra lehet rendelni. A kisebb forgalmú boltok jellemzően csak heti 1-2 nap vállalják a házhoz szállítást. **A bolt logisztikai hátterét (raktározás, készletezés, kiszállítás webshop) szintén a fenntarthatósági elvek mentén kell kialakítani.**

A bolt működtetésének lelke a **megfelelő személyzet, aki elkötelezett, ismeri a régiót, a beszállítókat, a termékeket**. Felvilágosítást tud adni a vásárlóknak a termékekről, a termékösszetevőkről, esetleg magáról a termelőről is. Amennyiben hidegkonyha, kávézó működik, akkor a személyzetnek **vendéglátási ismeretekkel** is kell rendelkeznie. Emellett folyamatosan kommunikálnia kell a **közösségi médiában** a bolt kínálatában bekövetkező változásokat, akciókat, eseményeket.

A projekt további szakaszában szükséges egy mélyebb piackutatás, a városon belüli lehetséges telephelyek meghatározása, és az üzleti modell részleteinek kidolgozása. Az európai joggyakorlatok feltárásának eredményével összhangban ki kell alakítani egy a két ország jogszabályi különbözőségeit is figyelembe vevő üzleti koncepciót. Fontos, hogy a kialakítandó partnerség tagjai számára készülő koncepció reális célokat tűzzön ki, a beszállítók számára kedvező értékesítési lehetőségeket kínáljon.

9. Források

Agenda Donaustadt (2020): Von Zebratomaten, Elefantenrüsselchili und Honigmenschen. Nahrungsquelle Donaustadt – Höfe – Märkte – Gärten – Initiativen

Glasgow Food & Climate Declaration (2021) <https://www.glasgowdeclaration.org/the-glasgow-declaration>

Landwirtschaftskammer 2017

Milan Urban Food Policy Pact (2015) <https://www.milanurbanfoodpolicypact.org/wp-content/uploads/2020/12/Milan-Urban-Food-Policy-Pact-EN.pdf>

ÖkoKauf Wien (2016): Nachhaltiger Einkauf von Lebensmitteln und Speisen durch die Stadt Wien. Positionspapier. <https://www.wien.gv.at/umweltschutz/oekokauf/pdf/lebensmittel-positions-papier-lang.pdf>

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

ÖkoKauf Wien - Programm für die ökologische Beschaffung der Stadt Wien

Roth, K., Kromp, B. (2016): Green Public Food Procurement in Wien: Status Quo und Optionen im Vergleich europäischer Großstädte. Projektbericht. Wiener Umweltschutzabteilung – MA 22

Schwarzl, B., Weiß, M. (2017): Regionale Lebensmittelpfade am Beispiel der Stadt Wien für die Produktgruppe Gemüse. SUM-Food Projekt. Umweltbundesamt GmbH. Wien

Statistik Austria (2021): Statistisches Jahrbuch der Stadt Wien 2021.

Viljoen, S. (2018): UrbanFarming: Vienna. Urban Farming as a Component of Urban Development Strategies with reference to Vienna, Austria. (Urbanfarming als Bestandteil von Stadtentwicklungsstrategien mit Bezug auf Wien, Österreich) Diplomarbeit. TU Wien

Wirtschaftsagentur Wien: Let's talk about Lebensmittel. Der aktuelle Förderschwerpunkt der Wirtschaftsagentur Wien

WKO Statistik Wien – Zahlen und Fakten zur Wiener Wirtschaft 2021

Internetes források

austrian-limited.at/kulinarik

http://foodcoop.boku.ac.at/?page_id=27

http://www.dakommichher.at/wien_42

<http://www.marktlieferung.wien/>

<https://amainfo.at/konsumenten/marktinfo/marktinformationen/konsumverhalten-daten>

<https://amainfo.at/konsumenten/ueber-uns-3>

<https://foodcoops.at/>

<https://foodsharing.at/>

<https://markta.at/>

<https://www.nachhaltigkeit.at/>

https://rewe-group.at/assets/download/NH_Bericht_2020.pdf

<https://rewe-group.at/de/newsroom/2020/09/lebensmittelvielfalt-aus-wien-billa-und-stadt-wien-foerdern-lokale-produzenten>

<https://shop.billa.at/sonderkapitel/seiten/regional-regal>

<https://wien.lko.at/stadtlandwirtschaft-wien+2400+2578951>

<https://wienertafel.at/unsere-vision/>

<https://wirtschaftsagentur.at/foerdierungen/aktuelle-programme/neu-foerderschwerpunkt-lebensmittel-138/>

<https://www.austrian-limited.at/kulinarik/>

<https://www.bio-austria.at/bio-bauern/statistik/>

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

<https://www.fachl.at/>

<https://www.farmgoodies.net/>

<https://www.genussbox.at/wien>

<https://www.heimat-laden.at/>

<https://www.hellofresh.at/plans?locale=de-AT>

<https://www.lgv-gärtnergshäftl.at/>

<https://www.penny.at/sortiment/meine-marken/ich-bin-oesterreich>

<https://www.tastery.at/fuer-unternehmen/>

<https://www.wien.gv.at/bezirke/donaustadt/pdf/nahrungsmittel-broschuere.pdf>

<https://www.wien.gv.at/kontakte/ma59/marktapp.html>

<https://www.wien.gv.at/umweltschutz/nachhaltigkeit/wien-isst-gut.html>

<https://www.wien.gv.at/umweltschutz/oekokauf/pdf/lebensmittel-positions-papier-lang.pdf>

<https://www.wien.gv.at/umweltschutz/veranstaltungstipps.html>

<https://www.wko.at/service/w/zahlen-daten-fakten/Wiener-Wirtschaft-in-Zahlen-2021.pdf>

<https://www.wko.at/site/genuss-award/start.html>

<https://www.wko.at/site/genuss-statt-masse/start.html>

<https://www.xn--lgv-grtnergshäftl-ugbj.at/>

<https://youtu.be/ZEHASmzxZwk>

marktlieferung.wien

[NH Bericht 2020](#)

10. MELLÉKLETEK

1. melléklet: Regionális termékeket árusító webáruházak

AbHof Laden	https://www.abhofladen.at/abhof-partner	Zöldségek és gyümölcsök közvetlenül a termelőtől. A webáruház számos helyi termelővel dolgozik együtt. Egy applikációt is kidolgoztak, amivel a fogyasztók még könnyebben eligazodnak a termékek között. Emellett a termelők számára igény esetén hirdetési és marketingtámogatást is nyújtanak. Workshopokat, kóstolókat is szerveznek, piacokon is fellépnek. A termékek egész Ausztriából érkeznek.
Obsthaus	https://obsthaus.at/	Különböző méretű és összetételű dobozokat szállítanak ki Bécsben és közvetlen térségében. Házhozszállítás, irodai kiszállítás és átvételi pontra szállítás is lehetséges. A termelők között a regionális termelők vannak többségben. Éttermeknek és boltoknak is szállítanak, nagykereskedelmi tevékenység.
Paradeisa	https://paradeisa.at/	Átvételi pontokra szállítja a helyi termelők termékeit a bécsi Paradeisa. Több átvételi pont is van Bécsben, de Bécs térségében is átvehető a megrendelt termékek.
Hay GmbH	https://www.hye.at/	A Bécs melletti (Vösendorf) webáruház 2005-en a top-gasztronómia kiszállítására jött létre. A termékek között sok bio és magas minőségű helyi termék található. Bécsben és Mödling kerület egy részében szállítanak házhoz. Zöldség és gyümölcs boxokat is árulnak.
Frisch zu mir – AMA Genuss Region Online Shop	https://myproduct.at/	Nagyon széles termékpalletta az egész országból. A vásárló tartományok szerint is választhat a termelők közül.
Bio-Vegan-Versand	https://www.biovegaversand.at/	Sokféle bio vegán és vegetáriánus élelmiszer, amelyek döntő többsége Ausztriából származik. A termékek között kistermelői áru is megtalálható (pl. steiermarkból tökmag, napraforgó). Kistermelői áruk esetén külön felhívják a figyelmet arra, hogy a vásárlással kisléptékű gazdaságot támogat a vásárló.
Ögreissler	https://www.oegreissler.at/	„Ögreissler – der regionale Lieferservice!” mottójú webáruház célja, hogy kifejezetten a regionális élelmiszereket szállítsa a bécsi és környékbeli fogyasztóknak, még a rendelés napján. Így nincsenek nagy szállítási távolságok. Szezonról függően 40 termelő kínálatát nyújtják, a termelők többségében Bécs és környékén találhatóak. Bécs valamennyi városrészében van átvételi pont vagy házhoz kiszállítás.
Gurkerl.at	https://www.gurkerl.at/	A webshop nagyon széles kínálattal rendelkezik, nem elsősorban regionális termékeket szállítanak. Friss zöldség is rendelhető. A kistermelők fel vannak tüntetve, rövid leírás, fotó is megtalálható. Összesen 7500 féle minőségi terméket kínálnak.
Bauernladen	https://bauernladen.at/	Nagyon széles választék (17ezer termék), és a regionalitás kiemelt fontosságú. Tartományonként lehet a termelőket leválogatni. A termelőkről részletes leírás található. Számos országba szállítanak Európában.
Sovillo	https://www.sovillo.com/	Különleges delikatesz termékek, pl. Staud's lekvárok, Gegenbauer ecet, nagyon széles szortiment. A bécsi üzemeltetésű webshop külföldre is szállít. Több bécsi termék is kapható.
Biomitter	https://www.biomitter.at/	A Bécs melletti Breiteinfurt székhelyű webáruház Bécsbe és tágabb térségébe szállít (Bécsújhely, Sankt Pölten). A termékkör széles, de nem regionális termékeket szállít.
Bauernstandl	https://shop.bauernstadl.at/	A feldbachi Bauernstandl egész Ausztria területére kiszállítja a regionális termékeket.

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

2. melléklet: Bioboltok, regionális élelmiszerek

1010	Staindl's Handgemachte Delikatessen	Führichgasse 4	claudia@staindl.at	https://www.staindl.at/	Lekvár és csatni (indiai fűszer, biogyümölcsök. A webáruháznak két értékesítő pontja van, abból az egyik Bécsben található.
	HAAS&HAAS WEIN & FEINKOST	Ertlgasse 4	shop@wein-feinkost.at	https://wein-feinkost.at/	Borkereskedés, de a lekvártól a csokoládéig mindenféle finomság megtalálható itt. Borok, lekvárok, pesztók, ecetek, olajok osztrák kistermelőktől.
	Mörwald Kochamt	Herrengasse 14	kochamt@moerwald.at	www.moerwald.at/kochamt/	A Kochamt főként a Sternenkoch és Toni Mörwald által kifejlesztett saját termékeket értékesíti. A választék a szezontól függően változik és más gyártók termékeit is tartalmazza, amiket Mörwald választ ki.
	Vulcanotheke	Palais Ferstl Passage Herrengasse 14	vulcanotheke@vulcano.at	https://www.vulcanotheke.at/	Vulcanotheke, sonka- és borbár Bécsben. A teljes termékkínálat, mint sonkák, borok és az antipasti elvitelre is kérhetők. A Vulcanotheke egy bolt a stájerországi csúcsminőségű termékek kedvelőinek: Kiválasztott pálinkák, ecetek, füstölt termékek, szalonna, szalámi, szarvasgomba filék és még sok más. További információ fentebb.
	felzlbäckereicafe	Helferstorferstraße 2	office@felzl.at	https://felzl.at	Regionális alapanyagokat felhasználó pékség és kávézó, amely több kerületben is jelen van, a 7. kerületben két üzlettel is. A honlapon webshop is üzemel. Az éjszakai órákban automatában árusítja a napközben el nem adott termékeket. Különlegessége, hogy csak regionális alapanyagokból dolgoznak (pl. búza Pielachtalból, rozs és tönköly Waldviertelből, tökmag Steiermarkból). A webshopból a város 10 kerületében vállalnak kiszállítást.
1020	Lunzers Maß-Greißlerei	Heinestraße 35	info@mass-greisslerei.at	http://mass-greisslerei.at/produzenten	Csomagolásmentes, igazi bio árukat forgalmazó, BURGENLANDI termelők portékáit árusítja, széles szortiment.

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

	Bioviertel Vorgartenmarkt	Ennsgasse 8, Stand 38		https://www.facebook.com/bio4telvorgartenmarkt	Bio kistermelői közösség - Waldviertel - Hentes
1030	Warenhandlung	Marxergasse 13	info@warenhandlung.at	https://www.warenhandlung.at/de/ueberuns/	Csomagolásmentes bolt, Széles szortiment: tejtermékek: Froihof (Steiermark), Milchhof Langschlag (Niederösterreich), Biohof Familie Österreicher- Natur leben (Niederösterreich), Hiegesberger (Niederösterreich)... sok osztrák kisvállalkozó termékét forgalmazzák különböző tartományokból, de mellette vannak külföldi termékeik is.
	Feinkost Gromes	Fasangasse 18	feinkost.gromes@aon.at		Az ingyenc termékek nagy választékát kínálják itt egy kis helyen. Az ingyenc régiókból származó specialitások választéka kiemelkedő, a bregenzerwaldi Alp- és Bergkäse sajtóktól kezdve a waldvierteli burgonyán, a marchfeldi spárgán, a bécsi zöldségeken át, a kittsee-i sárgabarackig.
	konzept:greissler	Neulinggasse 34-36	shop@konzept-greissler.at	http://www.konzept-greissler.at	Regionális termékeket részesítik előnyben. A kínálatban friss pékáru, hosszabb szavatosságú feldolgozott zöldség- és gyümölcskészítmények, száraztészták szerepelnek. Emellett csomagolásmentes szárazárak, tojás is kapható. Az édes péksütemények helyben is fogyaszthatók, kávéval.
1040	Der Greißler	Margaretenstraße 44	post@der-greissler.at	https://www.der-greissler.at/	Csomagolásmentes bolt pékárukkal, helyi zöldségekkel, hűtőpulttal, nagyon széles választékkal.
	GÄRTNERGSCHÄFTL	Kettenbrückengasse 20	hallo@lgy-gaertnergshaftl.at	https://www.xn--lgy-grtnergshftl-ujbj.at/	Genossenschaft LGV Sonnengemüse- Burgenland Steiermark, Bécs és Niederösterreich. A két márka LGV Gärtnergemüse és a Seewinkler Sonnengemüse közel 160 kertészcsalád és termelő kínálata egyesítve a Genossenschaft LGV Sonnengemüse szövetkezet. Családi gazdaságokban Bécsben, Alsó-Ausztriában, Burgenlandban és 2020 óta Stájerországban közel 60 friss gyümölcs fajtát és konyhakerti növényt termesztnek. A zöldségkülönlegességek és a helyi, fenntartható módon előállított élelmiszerek kínálata található a bécsi Gärtnergshäftl üzletben Wiedenben a Naschmarkt közelében. További információ fentebb.

Shop of Region

a vidék íze határok nélkül -
grenzenloser Genuss vom Land

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

	Genuss im Bus	Heumühlgasse 8	office@genussimbus.at	http://www.genussimbus.at/	Brigitte Macho üzletének kínálatában osztrák termelők termékei találhatóak, amik nagyobb üzletekben nem kaphatóak. A minőség a legfontosabb szempont és ez megtapasztalható a kedves hölgy egész boltjában, ami egyben érdekes módon egy nyomda is. Bio és demeter termékek vásárolhatók és kóstolhatók.
	Käseschatztruhe	Kettenbrückengasse 10/6	info@kaeseschatztruhe.at	www.kaeseschatztruhe.at	Bécs 4. kerületében található Käseschatztruhe-ben Ausztria összes tartományából kínálnak sajtkülönlegességeket, amelyeket kisebb sajtműhelyek, sajtművészek és családi vállalkozások, Slow Food- és Demeter-termelők kézzel készítenek.
	Erde gut – Alles gut	Favoritenstrasse 37/2	aronchristian@erdegut-allesgut.at	www.erdegut-allesgut.at/	A zöldségek osztrák kistermelőktől származnak, akárcsak a kenyér és a hús. A termékek nagy része a Waldviertelből származik, akárcsak a tulajdonos Aron Christian Rainer. A waldvierteli gazdák megbízható beszállítók, akik a kenyeret és a hústermékeket is biztosítják.
1050	Schrei und Söhne	Schönbrunner Strasse 48	servus@schrei.wien	https://www.schrei.wien/	A "Schrei & Söhne" olyan kiváló minőségű élelmiszereket, borokat, friss termékeket, kézműves söröket és alkoholmentes italokat képvisel, amelyeket a legnagyobb gondossággal válogattak össze, és amelyek nem találhatók meg a szupermarketek polcain. Az értékesítés mellett antipasti tálakat, borokat, söröket és szeszes italokat kínálunk, amelyek az üzletben fogyaszthatók, mint prosciutto, mortadella, pecorino, olajbogyó, burrata. Osztrák termelők termékei is kaphatók.
	Bauernladen Helene (Zur Helene Ziniel)	Kettenbrückengasse 7	office@bauernladenhelene.at	www.bauernladenhelene.at	Néhány éve a Kettenbrückengasse-ban található általa vezetett közösségi boltban is árulja gyümölcsseit és zöldségeit. Ezen kívül kistermelőktől származó áruk kaphatók nála. Egy széles kínálattal rendelkező bolt, ahol a regionális áruk is megfizethetőek. Az üzemeltető egy mezőgazdasággal foglalkozó családból származik.
	Grundbira	Margaretenstraße 78/III	office@grundbira.at	https://www.grundbira.at/	A vorarlberg-i specialitások boltja Bécsben- a Grundbira-ban kizárólag Vorarlbergben készült specialitások vannak: vorarlberg-i Bergkäse sajt, Rässkäse, Sura Käs, Spätzlemehl, Riebelgrieß, Kalbsbratwurst, Lustenauer mustár, Subirer Edelbrand és sok más kulináris finomság várja, hogy felfedezzék. 2017 októberében nyitott. Minőségi kistermelői

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

					áru, sokféle sajt, húskészítmények, alkoholok, mustárok, pestók, lekvárok. Online shop is elérhető.
1060	Martka - Naschmarkt	markta Container, Rechte Wienzeile 39 Adresse des markta Büros: Julius-Tandler-Platz 7/11 1090 Wien	support@markta.at	https://markta.at/lieferung-und-abholung	A markta Ausztria első digitális termelői piaca, ami a regionális élelmiszerelőállítókat és a közvetlen értékesítőket összeköti a vásárlókkal. A markta egy alternatíva a szupermarketek és a globális élelmiszerkereskedés helyett, hogy mindenkinek biztosítva legyen a minőségi régióból származó ételek elérhetősége. További infók fentebb.
	Naschmarkt - Helene	Naschmarkt	office@bauernladenhelene.at	https://bauernladenhelene.at/geschaefte-im-17ten/	Bauernladen Helene egy kis standot is üzemeltet a Naschmarktton.
	Lieber Ohne	Otto-Bauer-Gasse 10	hallo@lieberohne.at	https://lieberohne.at/	Csomagolásmentes bio-bolt, amely előtérbe helyezi a regionális termékeket. A bolt bio-konyhával is rendelkezik, ahonnan elvitelre is lehet ebédet vásárolni, vagy Liferando rendeléssel. Nagyon széles kínálat: friss pékáru, zöldség-gyümölcs, bio-hús és húskészítmények (Waldviertelből), tejtermékek, sajtok, lekvárok, befőttek, chutneyk, gabonák, hüvelyesek, diófélék, szárzészta, fűszerek, teák, olajok, gyümölcslevek, borok, tisztítószer. A bolt online shopot is működtet, click&collect megoldással.
1070	Tonis Genussladen	Antal Agoston e.U. Burggasse 81	tonisgenussladen@gmail.com	http://www.tonisgenussladen.at/Startseite/	Főként Stájerországból, Burgenlandból, Alsó-Ausztriából, Magyarországról és Olaszországból származó szezonális termékeket kínál, pl. zöldséget, gyümölcsöt.

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

	<p>Waldviertler Dorfladen</p>	<p>Neubaugürtel 38/4</p>	<p>waldviertler.dorfladen@gmail.com</p>	<p>https://waldviertler-dorfladen.business.site/?utm_source=google&utm_medium=referral&fbclid=IwAR1uvU8qsz3UYXvZ7tuluHwBb_eIAMH3PnsN_GnQY5-1QN7Tlme9MPKh8QHM</p>	<p>Ínyecségek a Waldviertel-ből: ezek a finomságok kaphatók: Mohnzelten máktermékek, a mákos csokoládétól egészen a mákolajig. Bio-juhsajt: lágy és friss sajtok. Különböző tejtermékek, Bio Freiland tojás, különböző sajtok, gombócok, bio- napraforgó-, repce- és lenolajak, kenderolaj, sárgarepceolaj, különböző húсок (az állatok tartásánál különösen odafigyelnek a jólétükre) (disznó-, pulyka-, marha- és mangalicahúсок), különböző gabonatermékek régi gabonafajokból, néhány vegán tésztatermék, teák, gyógynövények, sók, mézek, lekvárok és szörpök, fekete áfonya, alma, körte, piros ribizli, őszibarack, sárgabarack nektár, borok, likőrök, whisky és gin. Gluténmentes sütemények és péksütemények. Gyümölcs és zöldség. Csokoládé és sütemények. Kézzel készített dekorációk és testápoló termékek.</p>
	<p>Firmann's Bauernkörberl Regional 100 % Bio</p>	<p>Westbahnstraße 2</p>	<p>firmanns.bauernkoerberl@gmail.com</p>	<p>www.firmanns-bauernkoerberl.at</p>	<p>Reggelente bio reggelivel várják a betérőket a régió megbízható biogazdáinak friss termékeivel. Hús, kolbász, füstölt húсок a waldviertel-i hentestől. Friss hal osztrák vizekből. Bio-csirkehús valódi szabadtartásból. Finom sajtok a régió juhaitól, kecskéitől és teheneitől. Helyi gyümölcsök és zöldségek. Bioborok válogatott burgenlandi és alsó-ausztriai borászoktól. Waldvierteli parasztkenyerek. Kézzel készített sütemények a waldvierteli gazdasszonyoktól.</p>
	<p>Ab Hof Laden 1070</p>	<p>Bandgasse 26</p>		<p>http://www.artenvielfalt.bio/ab-hof-laden-1070/</p>	<p>A ropogós zöldségek és friss gyümölcsök mellett mindenféle más finomság is megtalálható a farmboltban. Többek között a következőket: Borok, gyümölcslevek, liszt, tojás, méz, sajt, gyümölcsből készült termékek és még sok más.</p>

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

	Naturkost Spittelberg	Spittelberggasse 24	naturkost@gmx.at	www.naturkost-spittelberg.at	A Spittelbergben található üzlet egy önszerveződő termelői és fogyasztói kezdeményezésből kiindulva az 1980-as években lett megalapítva. Üzletükben több mint 1500 természetes termék és biogazdálkodásból származó élelmiszer kapható. Az itt kínált termékeken kívül számos regionális terméket közvetlenül a gazdától is megvásárolható, mint például friss savanyú káposzta, juh- és kecskesajtkülönlegességek, rengeteg friss zöldség és gyümölcs, fatüzelésű kemencében készült parasztkenyér, stb.
1080	Der Greißler	Albertgasse 19	post@der-greissler.at	https://www.der-greissler.at/albertgasse/	Csomagolásmentes bolt pékárukkal, regionális zöldségekkel, hűtőpulttal, széles választékkal. Ez a bolt kisebb, mint a 4. kerületben található.
	s Fachl Wien	Alser Straße 43	wien@fachl.at	https://www.fachl.at/de-at/Standorte/%C3%96sterreich/s-Fachl-Wien#	A kreativitást, az egyéniséget, az élvezeteket és a minőséget egyesíti a 's Fachl. Fiatal vagy idős- kisvállalkozó vagy hobbi kézműves, a 's Fachl nem tesz különbséget és mindenkinek azonos lehetőséget biztosít. Bővebb információk lásd fentebb.
	essenswert.at	Schlösselgasse 20	office@essenswert.at	essenswert.at	Térségi termelők termékeit forgalmazza az essenswert.at, ahol csak előre rendelés alapján lehet friss zöldséget, gyümölcsöt vásárolni. Állandó készleten chutney-k, zöldségkészítmények, borok, lekvárok, tészták, gabonakészítmények, és még sok más is megtalálható. A boltban törekednek az élelmiszerpazarlás minimalizálására. A termékek a szomszédos tartományokból, főként Bécs és Niederösterreich tartományokból származnak.
1090	Hofladen dazu	Liechtensteinstraße 73/3	hofladen@dazu.at	https://www.dazu.at/hofladen	Ez a kiskereskedő saját készítésű és személyesen ismert termelőktől származó termékeket forgalmaz. A választék gondosan válogatott, és nagyrészt saját specialitásaik, a mustár és a méz köré épül.

Shop of Region

a vidék ize határok nélkül -
grenzenloser Genuss vom Land

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

	Monika Adam	Porzellangasse 50	adam.monika@chello.at		A Monika Adam egy autentikus kiskereskedési hangulatot ad. Az étel itt az élethez szükséges egyik eszközként értendő és a bolt pedig a szociális kapcsolatok ápolásának helyeként. A tulajdonosnő előnyben részesíti a helyi termelőket és néhány terméket közvetlenül a termelőtől hoz el. Már 25 éve üzemelteti ezt a kiskereskedést.
1100	Bio Mio	Sissy Löwinger Weg 5, Sonnwendviertel	post@biomio.li	https://www.biomio.li/	A Sonnwendviertel Bécs egy új beépítésű lakónegyede, ahol 5000 új lakás és sok új iroda épül. Ebben az új beépítésű, városban belüli elhelyezkedésű lakónegyedben 4 éve létrehozott biobolt teherkerékpárokkal jelentősen csökkentette a logisztikában az autohasználatot. A szorított széles, bio kenyerek, húsból (marha, sertés, bárány, hal), tejtermékek (köztük kecskesajt), gabonák. Néhány termék csomagolásmentesen is kapható. A bolt elsősorban osztrák, minél közelebbi terméket részesít előnyben, de a zöldség-gyümölcs kategóriában több olasz beszállító is található.
1120	Biofisch	Hetzendorferstraße 59	markt@biofisch.at	http://www.biofisch.at	Hetzendorfi bio halgazdaság értékesítő boltja. A biohalhúst több bécsi biopiacon is lehet kapni (Freyung, Karmelitermarkt, Neubaumarkt, Josefstadt, Servitenmarkt, Yppenmarkt, Kutschkermarkt). A boltban a friss és füstölt halakon kívül többféle regionális termék is kapható, mint pl. borok Weinviertelből, bio-gyümölcslevek Steiermarkból, bioméz Neusiedl am See-ből, teák és fűszerek Waldviertelből. A halgazdaság az első demeter minősítésű. A saját biohalakon kívül más halat is értékesít (pl. norvég lazac). Webáruház is elérhető a honlapon.
	Kern und Anna am Markt KG	Meidlinger Markt 25/27	stand@anna-ammarkt.at	www.anna-ammarkt.at	A Meidlinger Markt állandó standján üzemelő delikateszben pékáru, tejtermékek, hentesáru, borok, zöldségkészítmények, bécsi méz. Külföldi termékek is kaphatók.
1130	das Kisterl	Hummelgasse 2	servus@daskisterl.at	https://www.daskisterl.at/	Ínyenc csemegebolt, elsősorban az online, dobozrendszerű értékesítésre specializálódott. Külön ajánlatokat adnak üzleti ajándékcsomagok összeállítására. A kínálatban az osztrák, regionális, fenntartható, magas minőségű, ínycsik, exkluzív termékeket szerepeltetik. Ausztriai bio-zöldségeket is árusítanak. Előnyben részesítik a helyi termékeket (pl. Bio Gin, Bezirkshonig). Ausztrián kívül szállítanak európai országokba is kiszállítanak. Boltjuk a 13. kerületben található.

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

1140	s Fachl Wien AUHOFCENT ER	Albert Schweitzer Gasse 6, Ost-Eingang 1.OG	auhofcenter@fachl.at	-	Lásd fentebb
1150	Weinviertlerie	Am Schwendermarkt – Stand 13	office@weinviertlerie.at	https://www.weinviertlerie.at	Weinvierteli termékeket árusító bolt. A termelők jellemzően családi gazdaságok, amelyekről a honlap részletes tájékoztatást is ad. A termékek köre széles, pékáru, tejtermékek, zöldségek, gyümölcsök, tojás, húsok, húskészítmények, borok és biokozmetikumok is kaphatók a kis alapterületű boltban. A bolt a Schendenmarkt piac állandó üzlete. Webáruház nem elérhető.
1170	Bioviertel	Jörgerstrasse 56-58 (beim Elterleinplatz)			Egy darabka Waldviertel a Jörgerstraße-n. A "bioviertel" öt termelő összefogása a dél waldviertel-i Yspertal-ból. Saját készítésű kolbászokkal, húskenyerekkel és gulyással várja az új termelői bolt „bioviertel” a vásárokat Hernals-ban. Az öt tulajdonos nem csak bio minőségű húsokat értékesít, vannak halhúsok is a kínálatban.
	Bauernladen Helene	Hernalser Hauptstraße 45	office@bauernladenhelene.at	https://bauernladenhelene.at/geschaefte-im-17ten/	A központi elhelyezkedés biztosítja, hogy Hernals polgárainak rövid távolságokat kelljen csak megtenniük. Az 1-es és 43-as villamosok a közelben állnak meg. A 17. kerületi üzlet egy tipikus helyi ellátó bolt.
1180	Sonnentor	Währingerstraße 120	WIEN-WAEHRINGERSTRASSE@SONNENTOR-SHOP.AT	http://www.sonnentor.com/wien-waehringerstrasse	2021 szeptemberében nyílt meg a Sonnentor 7. üzletként Währingben. A Sonnentor franchise rendszerben működik. A boltban teák, fűszerek, édességek kaphatók. Fontos szempont, hogy ausztriai bio családi méretű gazdaságokból származzanak a termékek, de vannak németországi beszállítók is, közel 1000 terméket forgalmaz. A saját márka nagyon erős, az első három bioélelmiszerkereskedő hálózat közé tartozik, Ausztriában a Sonnentor piacvezető. A fenntarthatóság a cég filozófiájának alapja. A franchise partnereknek segítséget adnak a megfelelő telephelyválasztásban, pénzügyi kérdésekben, képzésekkel és marketinggel támogatják a csatlakozókat. A gasztronómiai és hotel szektornak reggeliztetéshez kínálnak teacsomagot. Céges ajándécsomagokat is összeállítanak. A központi oldalon online shop is működik, európai országokba

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

					szállítanak.
1190	Bernhart u. Stix Bauernladen KEG	Döblinger Hauptstraße 62 1190 Wien Döbling	office@bauernladen.doebling.at	https://www.bauernlandendoebling.at/	A táblán az áll, hogy Wein- und Waldviertel. Üzletük 1998 óta működik Bécs Döbling kerületében. Akkoriban minden egy kibővített termelői értékesítéssel kezdődött, ahol termékeiket könnyen elérhetővé tették a bécsi lakosok számára. Idővel folyamatosan bővítették kínálatukat, és azt ügyfelek egyedi igényeihez igazították. A tönkölykenyér vagy a juhtejből készült termékek, valamint a kecsketejből készült termékek és a biozöldségek csak egy részét képezik a nagy választéknak. Különösen fontos számukra, hogy termékeik nagy részét helyi termelőktől szerezzék be, és így garantálni tudják az abszolút frissességet és a magas minőségi színvonalat.
	Johanna's feiner Laden	Cobenzlgasse 6	laden@johannas.wien	https://johannas.wien/	Johanna inyenc csemegeboltja különleges kisléptékű termékeket kínál. A szortimentben nagy arányban vannak jelen regionális termékek, elsősorban Wein- és Waldviertelből, de kaphatók mülhvierteli, burgenlandi, és bécsi termékek. Külföldről olasz és francia finomságok érkeznek. Ételtöltések is tart. A honlapon online shop működik, heti két szállítási nap van. Nincs friss zöldség- és gyümölcskínálat az online shopban. Kiszállítás csak Bécs területén.
1200	Naturkost Liola	Karl-Meissl Str. 6	office@naturkostliola.at	https://www.naturkostliola.at/	Az üzlet bio élelmiszereket értékesít, előnyben részesíti a regionális és szezonális termékeket. A helyi termékek között bécsi is megtalálható (pl. Bezirkshonig). Friss pékáru, zöldség-gyümölcs Csomagolásmentesen szárazáru, emellett biopamut és más termékek is kaphatók. Konyháján napi menü, reggeli menü, szendvicsek, helyben sült sütemények készülnek, amit a kis kávézóban el lehet fogyasztani A bolthoz egy terasz is tartozik. A 20. kerületben újszerű a hippi stílusú bio-bolt, a várakozásokhoz képest nagyobb a kereslet, ezt pandémia okozta fogyasztói magatartásváltozással magyarázható (https://www.wienerzeitung.at/nachrichten/wirtschaft/oesterreich/2129128-Wer-profitiert-vom-Lockdown.html) A bolt teherbiciklivel néhány kisebb óvodáknak, iskoláknak szállít bio élelmiszereket hetente

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

Shop of Region

					kétszer, amelyet 50%-ban támogat az AMA. A honlap mellett a közösségi médiában is jelen vannak, annak több felületén is. A GustoGerilla kulináris túráinak állomáspontja. Gyakran tart ételkóstoltatást a beszállítóival.
1210	Tasty Retro	Prager Str. 12			Különleges, minőségi élelmiszert kaphatunk a Tasty Retro boltban, ahol a fő termék a húskenyér (lőhúsból készült is kapható – Wiener Pferdeleberkäse), illetve kistermelőktől származó húskészítmények. Emellett savanyúságok, zöldségkészítmények, ecetek és bioméz, akár webshopban is rendelhetők.
1220	Guggi's Bioladen	Hirschstettner Str. 85	info@guggis-bioladen.at	http://www.guggis-bioladen.at/	2015-ben nyitott meg a Guggi's Bioladen, ahol saját biozöldségeket és más biotermelők válogatott termékeit árulják. Fontos a kistermelők támogatása mellett az is, hogy a legjobb minőségű termékeket kínálja vásárlóinak. Ma a Biohof Radl a következőket kínálja: a szolidáris gazdálkodás (CSA) tagjává válás lehetősége, önbetakarító parcellák 5 különböző helyszínen, valamint ifj. Manfred Radl biozöldségeinek megvásárlása a Guggis Bioladenben.
	Blün GmbH	Schafflerhofstrasse 156	michael@bluen.at	http://www.bluen.at	Bécsi aquapónia, ahol zöldségeket (pl. paradicsom) termesztenek, halat tenyésztnek, és emellett sokféle zöldségkészítményt és értékesítenek. A webáruházukban és értékesítési pontjaikon nem csak a saját előállítású termékeket, hanem más partnertermelők portékáit is árusítják, a saját logójukkal ellátva, amennyiben azok megfelelnek a blün filozófia elvárásainak (öko, transzparens, és helyi). Termékeiket számos kiskereskedelmi bolt árusítja (halboltok, regionális termékeket árusító boltok (pl. Weinviertelerie, Gärtnergeschäftl), online kereskedő (pl. markta), van saját boltjuk és standjuk a Karmelitermarkton. A gasztronómiában is jelen vannak, számos bécsi étterem és kávézó konyháján vannak jelen, amelyekről a honlap tájékoztatást ad. Online shopot is működtetnek.

Interreg
Austria-Hungary
European Union – European Regional Development Fund
Shop of Region

3. melléklet: Termelő webshopok Bécs közelében (néhány példa)

- bluen.at/pages/versand
- landgarten.at/shop – biosoja aus Bruck an der Leitha
- spezerey.at/shop - Gols
- mikesfarm.at
- sengers.at
- moerwald-shop.at
- hofladen.mirli.at

4. melléklet: Bécsi foodcoop-ok listája

2. kerület	Schraubenfabrik	http://www.schraubenfabrik.at/space/
	Möhrengasse	https://www.moehrengasse.at
3. kerület	Klappertopf	https://www.klappertopf.at/
	Markhof	https://foodcoop.markhof.wien
4. kerület	Vorratskammer	https://foodcoop1040.at
5. kerület	Herz und Rübe	https://herzruabn.fcoop.at
6. kerület	Pumpkin	https://foodcoops.at/2013/10/31/pumpkin/
7. kerület	Neubauer Foodcoop	https://neubauer.fcoop.at
8. kerület	Mia Pastinaken	https://miapastinaken.fcoop.at/
9. kerület	Kukuruz	https://kukuruz-foodcoop.org
10. kerület	FoodX	http://www.foodx.at
	Kollerabi	https://kollerabi.fcoop.at
12. kerület	Meidling Löwenzahn	https://loewenzahn.fcoop.at
13. kerület	BioHamster	https://www.biohamster.at
14. kerület	Fresskorb	https://foodcoops.at/2013/03/13/der-fresskorb/
15. kerület	d'Speis	https://speis.org
	Allmunde	https://allmunde.org
	Vegan Foodcoop	https://www.veganfoodcoop.at
16. kerület	Einkorn	https://1korn.at
	Die Gabln	https://diegabln.at
17. kerület	Radieschenbund	http://radieschenbund.at
	Rübezahl 17	http://rübezahl17.at
18. kerület	Bioparadeis	https://bioparadeis.org
19. kerület	BOKU foodcoop	http://foodcoop.boku.ac.at
20. kerület	Briquitta	https://briquitta.fcoop.at
21. kerület	FairNaWi	https://fairnawi.org/
	Floridsdorf	http://fc-floridsdorf.at
22. kerület	Butz & Stingl	https://butzundstingl.wien
	SeeFoodCoop	http://www.seefoodcoop.eu/

Forrás: foodcoops.at alapján saját gyűjtés

A Shop of Region [ATHU154 számú] projekt az INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Programban, az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával valósul meg!